[illegible] ennelinus nobis dedit scilicet in hohingon siue in alus quomodocunq; nominatis locis siue in pago ingeriscouue

[illegible] uus et inuus excubus et predibus mancipiis utriusq; sexus quesitis et inquirendis cum omnibus utensilibus que uel scribi

[illegible] ppetuo habendi donamus et de nostro iure in eius omnino transfundimus. Et ut huius nostre traditionis

[illegible] ione iussimus insigniri.

Koblenz LHA, Abt. 1a Nr. 29

DH II 417

Abt 1a Nr. 29

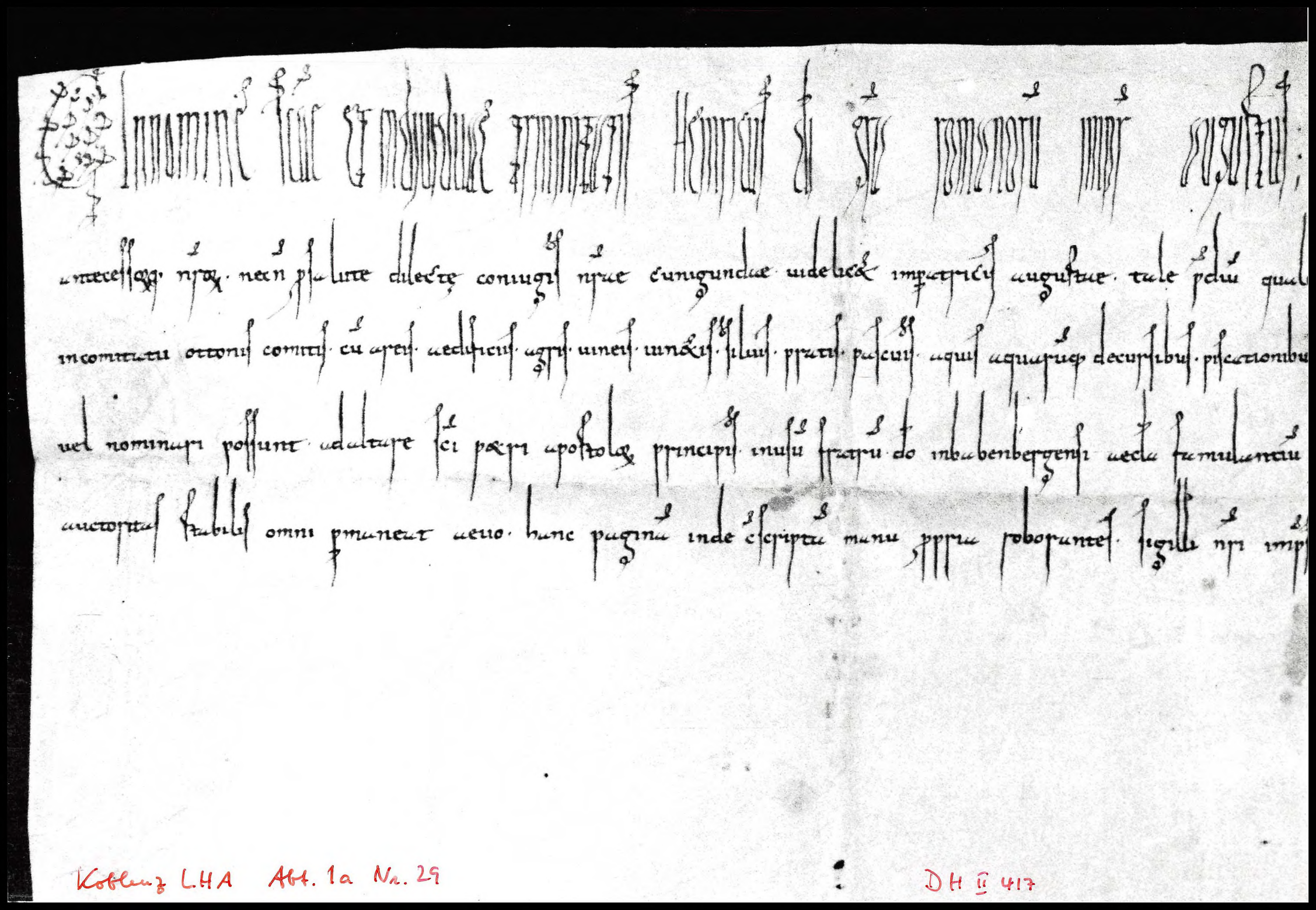

impp aug. ſcdi pegnorū ſ. xviii. impeū anno vi. dñi magonie. ſuelicet amen.

Koblenz LHA Abt. 1a Nr. 29

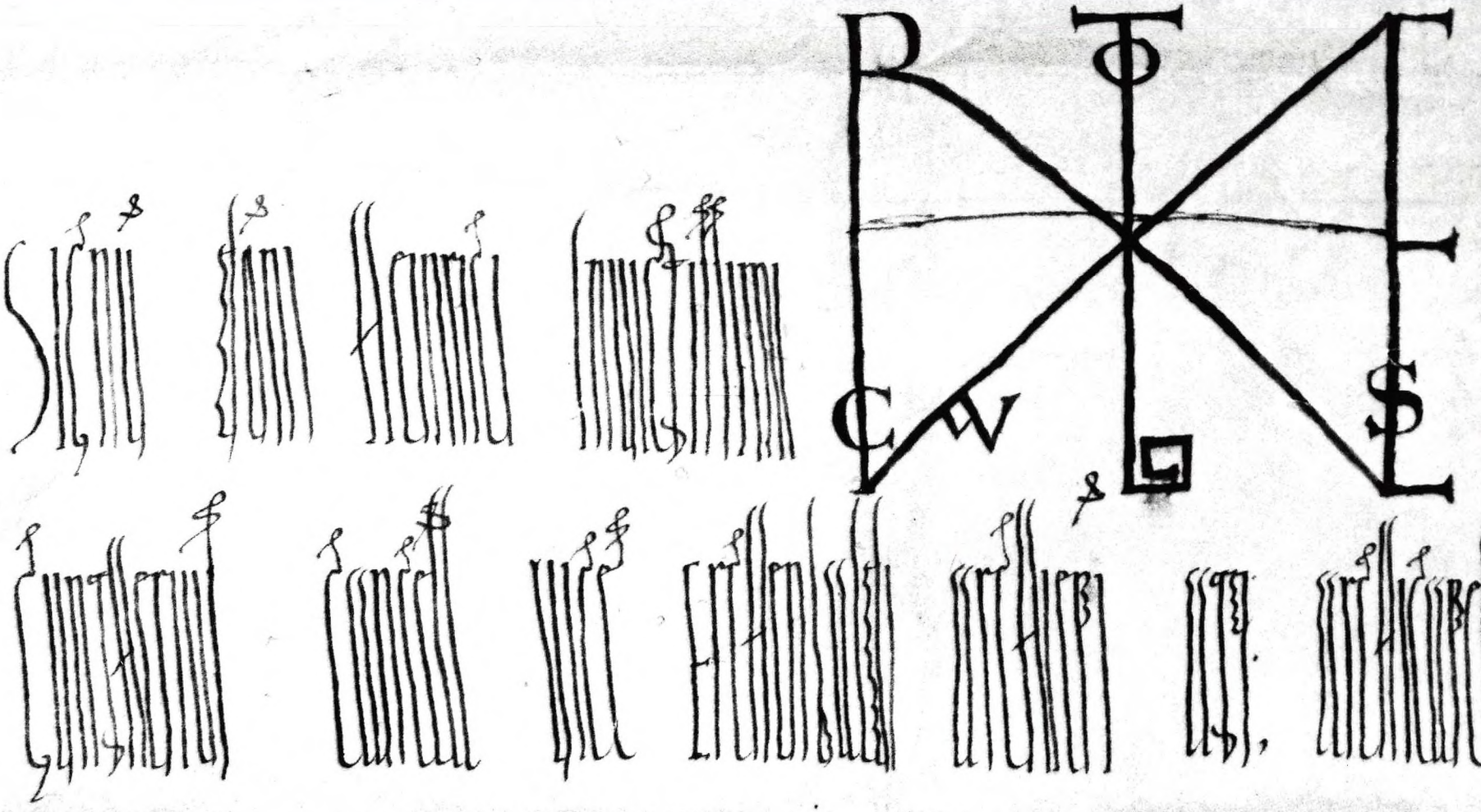
DH II 417

Abt. 1A Nr. 29

Koblenz LHA Abt. 1a Nr. 29

DH II 417

Anno dominicae incarnationis · m · xviiii · indictione · ii · anno ii domni henrici romanorum

Koblenz LHA Abt. 1a Nr. 29

DH II 417

Urheberrecht vorbehalten. Vervielfältigung nur mit Erlaubnis.

Best. 112 Nr 1112 Landeshauptarchi

ARCHIVES DE L'ÉTAT. À GAND.

qualiter religiosa dñi ꝙ et uenerabilis domna mahtildis uillam quaeuocatur

rendis sce treuerensi aecclie pleno legitimoq; iure delegauit · postulans ut et

tionb; hanc hienscert Mannechenrohr Agerin · locupletare uelim · Cui peticioni facile o

interuentu. decimationes quas supradiximus canonica lege nostro iuri addic

Catamen conditione ut quae communi fidelium nrorum cura atq; consti

constitutionis nostrae pacto. saluo atq; incolomi iure redeant insu

sine offensionis molestia maneat. Cartam hanc adprobatio

nostri impressione signauim—s.

Koblenz.
LHA
Best. 112.
Nr. 1112.

Nouerit tam presens fidelium industria. quam et posterita futurorum.
aschebathe cum omnibus appendiciis et utensilibus suis acquisitis siue acqui
nos caritatiua uicinitatis repensione. decem scilicet florini subscripti decem.
obsequentes. inprimis diuine pietatis respectu. dehinc etiam domne. M.
tas. huic aeclie fribusq; ibi collectis largimur.

Koblenz LHA
Best. 112
Nr. 1112

ſtatuimuſ. aut plena utrobiq; fide ſequentur. aut corrupto

ſ ſ

. Ctut hoc uotum ſiue ſententiæ recte procedat. et

ſ

nem atq; argumentu rei conſcribi iuſſimuſ. ſcriptamq; ſigilli

ARCHIVES DE L'ÉTAT.
À GAND.

Koblenz
LHA
Best. 112
Nr. 1112

INCIPIT ARGUMENTUM

LUCAS SYRUS ANTIOCENSIS ARTE MEDICUS DISCIPULUS apostolorum · postea paulum secutus · usque adconfessi
anem eius · seruiens dño sine crimine; Nam neq · uxorem umquam habens neque filios · LXXIIII annorum obiit inbithinia plenus spũ scõ; qui cum iam scripta essent euangelia · per matheum quidem in iudaea · per marcum autem in italia · scõ instigante spũ · in achaię partibus hoc scripsit euangelium · significans etiam ipse in principio ante alia esse descripta · cui ex acta quae ordo euangelicę dispositionis exposcit · ea maxime necessitas laboris fuit · ut primum grecis fidelibus omni prophetatione/ueritatis · incar- nationem dñi xpi manifesta humanitas · ne uanis fabulis attenta · in solo legis desiderio tenerentur · neue hereticis fabulis & stultis sollicitationibus seducta excederent auctoritate elaboraret · Deinde ut in principio euangelii iohannis nativitate presumpta · cui euangelium scriberet · contestans in se completa esse quae essent ab aliis inchoata; Cui ideo post baptismũ filii dei aperfectione generationis in xpõ impletae, repetende a principio nativitatis humanae potestas permissa fuit; ut requirentibus demonstraret · in quo adprehendens erat per nathan filium introitum recurrentis

indicaret.

in quo electus scribere indicaret.

Koblenz StA Hs. A. VII. I, No 176, fol. 81r

Chroust, Mon. paleogr.

INCIPIT EPISTOLA BEATI HIERONIMI AD DAMASVM PAPAM.

BEATISSIMO PAPAE DAMASO HIERONIMVS. Nouum opus me facere cogis ex uetere. ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispsa. quasi quidam arbiter sedeam. & quia inter se uariant quæsumt illa quæ cum greca consentiant ueritate decernam. Pius labor. sed periculosa psumptio. iudicare de cæteris. ipsum ab omnibus iudicandum. senis mutare linguã. & canescente mundo adinicia rerum abere paruulorum. Quis enim doctus pariter uel indoctus. cum in manus uolumen assumpserit. & assiduo quam semel imbibit uiderit discrepare quod lectitat. non statim erumpat inuocem. me falsarium. me clamans. ee. sacrilegum. qui audeam aliquid in ueteribus libris addere. mutare. corrigere. Aduersus quam inuidiã duplex causa me consolat. quod & ipsu qui summus sacerdos est fieri iubes. & uerum non esse quod uariat etiam maledicorum testimonio cõprbat. Sienim latinis exemplaribus fides est adhibenda. respondeant. quibus tot sunt exemplaria pæne. quot iudices. sin autem. ueritas est quærenda de pluribus. cur non ad greca originem reuertentes. ea quæ uel auctoris interpretibus male dicta. uel apresumptoribus imperitis emendata peruersius. uel a librariis dormitantibus. aut addita sunt aut mutata corrigimus. Neq. uero ego de uetere disputo testamento. quod a septuaginta senioribus in græcam linguam uersum. tertio gradu ad nos usq. peruenit

Koblenz StA Hs. A VII I, No. 176, fol. 5r

Christ, Mon. pal.

Koblenz StA., Hs. A VII. I, No. 176, fol. 85v

Chronik Mon. pal.

Koblenz LHA,
Best. 701
Nr. 81

F. J. Heyen / W. Janssen, Zeugnisse rheinischer Geschichte, Rhein. Ver. f. Denkmalpflege und Landschaftsschutz Jb. 1982/83 (1982)
S. 295 Nr. 90
LHA Koblenz Best. 701 Nr. 81

Koblenz LHA,
Best. 701 Nr. 81

F. J. Heyer / W. Jansen,
Festgruss rheinischer Gesch.,
Rhein. Ver. f. Denkmalpflege + Landschafts-
schutz Jb. 1982/83 (1982) S. 295 Nr. 90
LHAK Best. 701 Nr. 81

INXPI NOMINE INCIPIT CAPITULARE EVAN
GELIORUM DE ANNI CIRCULO.

In natale dñi ad scam mariam scdm lucam. Cap. iii. In illo tepr.
Exit edictu a cesare augusto. usq. pax hominib; bone uolutatis;
Ite ad scam anastasiam scdm luca. cap. iii. In illo tepr. Pastores
loquebantur ad inuicē. usq. sicut dictum est ad illos.
Ite ad scm petrum. scdm iohannem. cap. i. In principio
erat uerbum. usq. plenum gratiae. & ueritatis.
In natale sci stephani scdm matheum. cap. ccxl. In illo tepr
Dicebat ihs turbis iudeorū. & principib; sacerdotū. Ecce
mitto ad uos pphetas. usq. benedict tus q̄ uenit in nomine dni
In natale sci iohannis apti et euangle scdm ioh. cap. ccxxxi.
Initt. Dix ihc petro. Sequere me. usq. q̄a uerū ē testimoniū ei.
In natale innocentū scdm matheū. cap. vi. Initt. Angelus dni
in somnis apparuit ioseph. usq. qm nazareus uocabitur.
In nat sci siluestri. die xxxi. m sis decemb. scdm mat. cap. cc lxiii.
Initt. Dix ihs discip. Vigilate q̄a nescit. usq. sup omia bona sua cstit.
In octaua dni. ad scam mariā ad mar scdm lucam. Cap. iii.
Pastores loquebant ad inuicē. usq. priusq̄ mutero ēuperet.
Dome p̄ natale dni. Scdm lucam. Cap. iii. Erat ioseph
et maria mater ihu. usq. & grā dī. erat cum illo.
Die sup scripto natale scē marie. Scdm math. cap. cc lxviii.
Initt. dix ihc discipulis suis parabolā hanc. Simile ē regnū
celorū decē uirginibus. usq. quia nescitis diem neq. horā. qua
dns ur uenturus est. In uigilia dtheophania. ipsa legit. dom. i.
p̄ nat dni in ecclia scī petri. scdm mat. cap. vi. Initt. Defuncto

Koblenz LHA
Best 701 Nr. 81
f. 158r

ieiunū numeri. temptationem diaboli. congregatione bestiarum. et ministerium ꝓtulit angelorum. ut instituens nos ad intellegendum. singula in breui compingens. nec auctoritatem facte rei demeret. et ꝓficiendo operis plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur. ut sacerdotio reꝑbus haberetur. Sed tantum consentiens fidei prędestinata potuit electio. ut nec sic inopere uerbi perderet. quod prius meruerat ingenere. Nam alexandrię epc̄s fuit. Cui ꝓsingula opus scire. & euangelii inse dicta disponere & disciplinam inse legis agnoscere. et diuinam incarne dn̄i intellegeret naturam. Quę innos primum requiri. dehinc inquisita uolumus agnosci. habentes meredem exhortationis. quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt. qui autem incrementum prestat. dī est.

EXPLICIT PROLOGUS.

INCIPIUNT CAPITULA
SECUNDUM MARCUM.

Koblenz LHA.
Best 701
Nr. 81
f. 53v

Koblenz LHA, Best. 701 Nr. 759, 8, 3

…ecoris: comederis. Quæcq̃ aũt ungulã
quidem & habet ungulã sed non diuidit
ea sicut camelus & cetera ñ comedetis illud:
& erũt immunda reputabitis. Chyrogrillus
qui ruminat ungulamq; ñ diuidit: immun
dus ẽ. Lep̃ q̃q; nam & ipse ruminat secun-
gulam non diuidit: & sus. quę cũ ungulã
diuidat non ruminat: hoꝝ carnib; ñ uesce
mini nec cadauera contingetis: quia immunda
ęc ſt quę gignunt in aq̃s. XVII. ſt uob.
& uesci licitum ẽ. Oẽe q̃d habet pennulas
& squamas tã in mari quã in fluminib; et
stagnis comedetis. Quęcq̃d aũt pennulas & squa
mas ñ habet; eoꝝ quę in aquis mouentur & ui
ũt: abominabile uob & exsecrandũ erit.
carnes eoꝝ ñ comedetis & morticina uitabitis.
uncta quę non habent pennulas et squamas in
aquis: polluta erunt. XVIII. ſda sunt uob:
ęc ſt quę de auib; comedere ñ debetis: & uitan
aquilã & gryphem & alietũ miluũ ac uulture
uxta genus suũ & oẽe corui genus in si
militudine suã: struthionẽ & noctuã & larũ
& accipitrẽ. uxta g̃n suum: bubonẽ
& mergulũ & ibin. cygnũ & onocrotalũ & por
phyrionẽ. ercionẽ & charadrion uxta geñ
suum: upupam q̃q; & uespertionem.
uolucrũ: quod gradiũ sim quattuor
pedes: abominabile erit uob. Quęcq̃d aũ ambu
quidem sup quattuor pedes: sed habet
comedere debetis: ut ẽ brachas in genere suo
& attacus & ophiomachus & locusta sin
gula uxta genus suũ. Quęcq̃d aũ ex uolucrib;
quattuor tantũ habet pedes: exsecrabile erit
uobis: & qui cumq; morticina eoꝝ tetigerit
polluetur: & erit in mundus usq; ad uesperã.
& si necesse fuerit ut portet q̃ppiam hoꝝ mor
tuum: lauabit uestimenta sua & immundus erit
usq; ad solis occasum. Oẽe animal q̃d habet qui-
dem ungulã sed non diuidit eã nec ruminat:
immundũ erit: & q̃cq̃d tetigerit illud cõta
minabitur. Quod ambulat sup manũ ex eis
quę ambulant: quę incedunt quadrapedia:
immundũ erit. Qui tetigerit morticina eoꝝ pol
luetur usq; ad uesperũ: & qui portauerit
huiscemodi cadauera lauabit uestimenta sua.
mundus erit usq; ad uesperum. & sup quod
ceciderit q̃cquã de morticinis eoꝝ polluet
tã uas ligneũ & uestimentum quã pelles
& cilicia: & in quocũq; fit opus tinguent
aqua: polluta erunt usq; ad uesperum: & sic
postea mundabuntur. Vas aũt fictile in q̃o
hoꝝ quicquã intro ceciderit polluet: & id
circo frangendũ est. Oẽis cib; quę come
ditur si fusa fuerit sup tã aqua immundus
erit: et oẽe liquens quod bibitur de uniuer
so uase immundum erit: & quicquid de mor
ticinis ũsmodi ceciderit sup illud immun
dum erit: siue clibani siue scytropodes des
truuntur & immundi erunt. fontes ũ & cis
ternę & oẽis aquarũ congregatio immunda
erit. Qui morticinum eoꝝ tetigerit polluet.
§ i ceciderint sup sementẽ: non polluent eam
§ in aũt quispiam aqua sementẽ pfuderit: &
postea morticinus tacta fuerit: illico polluet.
§ i mortuũ fuerit animal quod licet uobis
comedere: qui cadauer eius tetigerit immun
dus erit usq; ad uesperum. Et qui comederit
ex eo quippiam siue portauerit lauabit ues
timenta sua & immundus erit usq; ad uesperum
Oẽe q̃d reptat sup terrã. XVIII.
abominabile erit uobis: nec adsumet in q̃
buum. Quicq̃d sup pectus quadrupes gradit
& quod habens pedes sup hos reptat ter
ræ: non comedetis: quia abominabile est. Nolite
contaminare animas uras: nec tangatis ea q̃
eoꝝ ne immundi sitis: ego enim sũ dns ds ur
ci estote: q̃m ego sanctus sum. Ne polluatis ani
mas uras in oẽi reptili q̃d mouet in terra.
Ego enim sum dns qui eduxi uos de terra Ægy
pti: ut essem uob in dm. Sancti estote: quia &
ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac
uolucrum & oẽis animæ uiuentis quę mo
uetur in aqua & reptat in terra: ut dijudi
centias noueritis mundi & immundi: et
sciatis q̃d comedere & q̃d respuere debeatis.
Locutus est dns ad moysen dicens. XX.
Loquere filiis isrl & dices ad eos. Mulier si
susceperit semine pperit masculum immun
da erit septem diebus iuxta dies separati
onis menstruę: & die octauo circumcidet

Koblenz LHA, Best. 701 Nr. 759, 8, 3

…comedetis. Quæ aut[em] …
quidem & habet ungulã sed non diuidit
ideo fuerit camelus & cetera ñ comedetis illud
erit immunda reputabitis. Chyrogrillius
qui ruminat ungulamq; ñ diuidit immun
dus ẽ. Lep̃ q̃q; nam & ipse ruminat sed un-
gulam non diuidit & sus. quę cũ ungulã
diuidat non ruminat hoc carnib; ñ uesce
mini. nec cadauera contingetis. quia immunda
ẽ hæc ẽt quę gignunt in aq̃s. XVI. Hæc uob.
& uesci licitum ẽ. Oẽe q̃d habet pennulas
& squamas tã in mari quã in fluminib; et
stagnis comedetis. Q̃cq̃d aũt pennulas & squa
mas ñ habet; hoc. quę in aquis mouent & re
munt abominabile uob & exsecrandũ erit.
Carnes eox ñ comedetis & morticina uitabitis.
Cuncta quę non habent pennulas et squamas in
aquis polluta erunt. XVII. Hæc sunt uob.
hæc ẽt quę de auib; comedere ñ debetis & uitan
aquilã & gryphem & alietũ milui. ac uultur ẽ
iuxta genus suũ & oẽe corui genere in si
militudine suã struthionẽ & noctuã & larũ
& accipitrẽ. iuxta g̃n suum bubonẽ
& mergulũ & ibin cygnũ & onocrotalũ & py
thonem & cycnionẽ & charadrion iuxta geñ
suum upupam q̃q; & uespertionem.
uolucres quod gradũ suũ quattuor
pedes abominabile erit uob. Q̃cq̃d aũ ambu
quidem sup quattuor pedes. sed habet
sup terram
comedere debetis. ut ẽ bruchus in genere suo
& attacus alq; ophiomachus ac locusta sin
gula iuxta genus suũ. Q̃cq̃d aũ ex uolucrib;
quattuor tantũ habet pedes exsecrabile erit
uobis & qui cumq; morticina eox tetigerit
polluetur & erit ui mundus usq; ad uesperam.
& si necesse fuerit ut portet q̃ppiam hox mor
tuum lauabit uestimenta sua & immundus erit
usq; ad solis occasum. Oẽe animal q̃d habet qu-

mundus erit usq; ad uesperam
cecidertt q̃cquã de mortic
tã uas ligneũ & uestimen
& cilicia & in quocũq; fit
aqua polluta erunt usq;
postea mundabuntur. Va
hox quicquã utrocecider
circo frangendũ est. Oẽe
ditus si fusa fuerit sup tũ
erit et oẽe liquens quod
so uase immundum erit.
ticanis ustusmodi cecidert
dum erit siue clibani su
truuntur & immundi eru
terræ & oẽis aquarũ con
erit. Qui morticinum eox
§ i ceciderint sup sementẽ
§ in aũt quispiam aqua se
postea morticinis tacta fu
§ i mortuũ fuerit animal
comedere qui cadauer eu
dus erit usq; ad uesperam.
ex eo quippiam siue port
tumenta sua & immundus
ẽe q̃d reptat sup terrã
abominabile erit uobis.
bum. Quicq̃d sup pectus
& quod habens pedes
ñ comedetis quia abomi
contaminare animas uras
eox ne immundi fitis. ego
§ ci estote q̃m ego sũs sum
mas uras in omi reptili. q
go enim sum dns qui edu
ti ut essem uob in dm.
ego sũs sum. Hæc est lex
uolucrũ & omis animæ
ue tur in aqua & repti

Koblenz LHA, Best. 701 Nr. 759, 59

operantes suum panem manducent;
Vos autem fratres nolite deficere benefacentes; Quod si quis non obedit uerbo nostro
per epistolam hunc notate et non misceamini
cum illo ut confundatur et nolite quasi inimicum existimare illum sed corripite ut
frater; Ipse autem dominus pacis det uobis pace
[illegible]
suus. Salutatio manu mea Pauli quod est
signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini
nostri Ihesu Christi cum omnibus uobis Amen;
Explet[illegible] Laodicenses.

INCIPIUNT CAPITULA
IN EPISTOLAM AD TIMOTHEUM PRIMAM

i. Si quis aliter docuerit et non acquieuerit sanis
ii. Fideli sermoni
iii. Obsecro igitur
iiii. Volo ergo uiros orare
v. Fideli sermoni
vi. Hec admone
vii. Fideli sermoni et omni acceptione digno
viii. Vidue eligantur non minus sexaginta annorum
viiii. Qui bene presunt presbiteri
x. Si qui filii aut nepotes
xi. [illegible]
xii. Diuitibus huius seculi
Explicunt

INCIPIT PROLOGUS

Timotheum in fide et dilectione deordinatione episcopali et iconia et lystris
[illegible]

ficta; A quibus quidam aberrantes conuersi sunt in uaniloquium uolentes esse legis doctores non intelligentes neque quae loquuntur neque de quibus affirmant; Nos autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur. Scientes hoc quia iusto lex non est posita sed iniustis
[illegible]
sceleratis et contaminatis patricidis matricidis homicidis fornicariis masculorum concubitoribus plagiariis mendacibus periuris et si quid aliud sanae doctrine aduersatur quae est secundum euangelium gloriae dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortauit Christo Iesu domino nostro quia fidelem me existimauit ponens in ministerio. Qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus sed misericordiam consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Superabundauit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione quae est in Christo Iesu.
Fidelis sermo et omni acceptione
quia Christus Iesus uenit in hunc mundum
peccatores saluos facere quorum primus
ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus
ut in me primo ostenderet Christus Iesus
omnem patientiam ad informationem eorum
qui credituri sunt illi in uitam aeternam.
Regi autem seculorum immortali in
uisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen;
Hoc preceptum commendo tibi fili
[illegible]

tione epi scopatu[s] ... iconii ... & om
n[es] ecclesiastice disciplin[e]

INCIPIT EPLA AD
TIMOTHEUM PRIMA

PAVLVS
AP[OSTOLU]S
XPI IHV
SCDM
IMPERI
DI SALVA
TORIS NRI
ET XPI IHV
SPEM NRE
THEODILECTO
FILIO IN FIDE GRE MEDIA ET PAX
AD Ō PATRE ET XPO IHV DNO NRO

Sicut rogaui te ... remanere ephe
si ... iturum in macedoniā ut de
nunciares quibusdam ne aliter do
cerent neq[ue] intenderent fabulis
et genealogiis interminatis quę
tiones prestant magis quam ędifi
cationem dei que est in fide. Finis
autem precepti est caritas de corde
puro et conscientia bona et fide non

Hoc preceptum commendo tibi fili
mi hebee ... scdm precedentes in te ... p
... ut milites in bello ... bo
nam fidem ...
Quam quidam repellentes circa fi
dem naufragauerunt ex quibus est hy
meneus et alexander quos tradidi sa
tanę ut erudiantur non blasphemare.

Primo ... primum omnium
obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones fieri pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in sublimitate constituti sunt ut quietam et tranquillam uitam agamus in omni pietate et castitate.
Hoc enim bonum est et acceptum coram saluatore nostro deo qui omnes homines uult saluos fieri et ad agnitionem ueritatis uenire. Vnus enim deus unus et mediator dei et hominum homo xps ihs qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus testimonium temporibus suis in quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem dico non mentior doctor gentium in fide et ueritate.

Volo ergo uiros orare in omni loco ... uentes puras manus sine ira et ... p
tione. Similiter et mulieres ut ho
nestum ornatum cum uerecundia et sobrie

Koblenz LHA. Best. 701 Nr. 759, 59

Kollwitz LHA, Best. 701 Nr. 759,59

mum accoltum · EXPL PROLOGVS ·

INCIPIT EPLA AD TESA
NICENSES SCS PS

PAVLVS
et siluanus et timotheus ecclesie thessalonicensium in dō patre nro et dno ihuxpo; gra uobis et pax adō patre nrō et dno ihuxpo;

GRAS agere debemus dō semp pro uobis fr̄es dilecti ta ut dignum est qm̄ supercrescit fides ua et habundat caritas unius cuiusq; omiū ur̄m in inuicem; ita ut ip̄i nos in uobis gloriemur in ecclesiis dei, p patientia ua et fide, in omnibus psecutionibus uris et tribulationibus quas sustinetis in exemplū iusti iudicii dei · ut digni habeamini in regno dei, p quo et patimini · Si tamen iustum est apud dm retribuere retributionem his qui uos tribu

quod dicitur dr̄s aut quod colitur · ita ut in templo dei sedeat · ostendens se tamquā ipse sit dr̄s; Non retinetis quod cum adhuc essem apud uos · hec dicebam uobis · Et nō quid detineat scitis · ut reuelet̄ in suo tē pore; Nam mysterium iam operatur · iniquitatis · Tantum ut qui tenet nunc teneat · donec de medio fiat · Et tunc reuelabitur ille iniquus · quem dns ihs interficiet spu oris sui · et destruet illustratione aduentus sui · Eius cuius est aduentus · secdm operationem sathane · in omni uirtute et signis · et p dolositate mendacii · et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt · eo quod caritatem ueritatis non receperunt · ut salui fierent; Et ideo mittet illis dr̄s operationem erroris · ut credant mendacio · ut iudicentur oēs qui non credidērunt ueritati · sed consenserunt iniquitati;

NOS autem debemus gras agere deo semp pro uobis fratres dilecti a dō · quod elegerit nos dr̄s primitias in salutem in sanctificatione spūs et fide ueritatis · in qua et uocauit uos p euāglm nrm · in adquisitionem gl̄e dei dni nri ihuxpi ·

Itaq; fratres · state et tenete traditiones quas didicistis · siue p sermonē · siue p epistolam nram; Ipse autem dns noster ihs xps et deus et pater noster · qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spem bonam in gra · consoletur corda uestra et confirmet in omni opere et sermone bono; De cetero

dī p quo et patimini. S tamen
iustum est apud dm retribuere
retributionem his qui uos tribu
lant. et uobis qui tribulamini
requiem nobiscum in revelatione
[illegible] cum angelis virtutis
[illegible] in flamma ignis. dantis vindictā
[illegible] qui non nouerunt dm et qui non obe
diunt euāgelio dñi nri ihu xpi. qui penas
[illegible] interitum a facie dni et
[illegible] eius. Cum uenerit glori
ficari in sanctis suis. et admirabilis fieri
in omnibus qui crediderunt. Quia uere
ditum est testimonium nrm super uos in
die illo. in quo etiam oramus semper
pro uobis. ut dignetur uos uocatione
sua dns. et impleat omnē uoluntatē
bonitatis et opus fidei in virtute. ut clari
ficetur nomen dni nri ihu xpi in uobis
et uos in illo. secdm gram dei nri. et dni
ihu xpi

Rogamus autem uos frs per aduentum dni
nri ihu xpi et nre congregationis in ip
sum ut non cito moueamini a uro sensu
neq; terreamini neq; per spm neq; per
monem neq; per epistam tamq; per nos
missam. quasi instet dies dni. Ne quis
uos seducat ullo modo. Quoniam nisi uene
rit discessio primum. et reuelatus fue
rit homo peccati filius perditionis. qui
aduersatur et extollitur super omne

consolationem aternam et spem bonam
in gra consolatur corda ura et confirmet
in omni opere et sermone bono. Dextero
fr. orate pro nobis ut sermo dei currat et
clarificetur sicut et apud nos. et ut li
beremur ab importunis et malis hom
Non enim omnium est fides. fidelis autem
dns est qui confirmabit uos et custodiet
a malo. Confidimus autem frs de uobis
in dno. quoniam quae precipimus et fa
citis et facietis. Dns autem dirigat cor
da ura in caritatem dei et patientiam xpi.

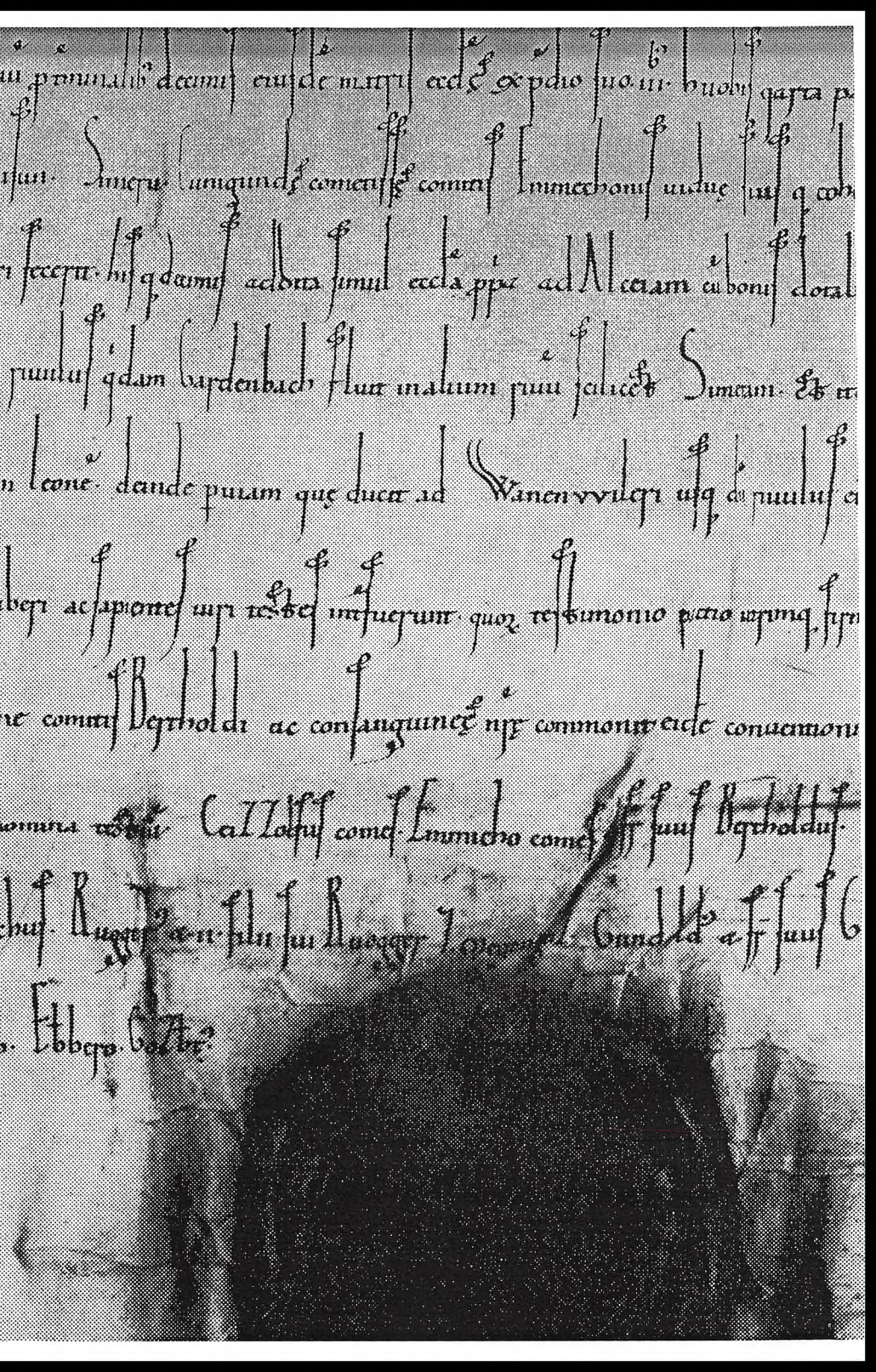
Denuntiamus autem uobis frs in nomine
dni nri ihu xpi. ut subtrahatis uos ab om
fratre ambulante inordinate. et non
secdm traditionem quam acceperunt a nob.
Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat
imitari nos. quoniam non inquieti fuimus in
ter uos. neq; gratis panem manducauimus
ab aliquo. sed in labore et fatigatione.
nocte et die operantes. ne quem urm graua
remus. Non quasi non habuerimus potes
tatem. sed ut nos met ipsos formam daremus
uobis ad imitandum nos. Nam et
cum essemus apud uos. hoc denuntiabā
mus uobis. quoniam si quis non vult operari
nec manducet. Audiuimus enim inter
uos quosdam ambulare inquiete. nichil
operantes. sed curiose agentes. His autem
quibusmodi sumus. denuntiamus et obse
cramus in dno ihu xpo. ut cum silentio

Koblenz LHA, Best. 701 Nr. 759, 59

Koblenz, LHA, Best. 1 A Nr. 11673

JL. 4113

D. Siegfried von Mainz bestätigt die Befreiung der Kapelle in Ravengiersburg (1

Koblenz LHA
Ob. Siegfried v. Mz. f. Ravengiersburg 5.5.1072

Ulli Wagner, Das Augustinus-Chorherrenstift Rommersdorf (1977) Abb. 5 vor S. 33

Koblenz LHA 159/2

Stimming, Mzh. UB. 1, S. 228f. Nr. 333

Beati Gregorii Pape De Euang. Lect.

Ecce ego mitto uos sicut agnos inter lupos. Contraria ista sunt sibi animalia. ut alia alios deuorentur. Si bonus pastor. ouib⁹ gregi suo timere nouit. ideo qui discipulis suis inimicos. si adgrauant dicunt. Solicitudo enim pastoris boni efficit. ut lupi inagnosci non audere possint. Lupi quid significare uideant. debemus aduertere. Bestie nempe sunt. que insidiantur ouib⁹. circa pastorales uersant casas. habitacula domorum intrare non audent. sonum canum. absentia aut desidia pastoris explorant. ouium guttur inuadunt. ut cito strangulent. feri rapaces. ideo natura corporis agiliores. ut se facile non possint insectantes. impetu quodam suo ferunt. et ideo sepe lucrantur. Sunt preterea quique priores homine uidentur. uoce enim quadam nature ueri pere ferunt. sicut homo primus eos uidere. et agrestes memorant. Et ideo cauendum nobis. ne si in hodierno tractatu spiritalium misteriorum gratia non poterit refulgere. lupi me uidisse prius credantur. et solempne uocis exercuisse officium. Nonne lupi usus hereticos comparandi sunt. qui insidiantur ouibus xpi. fremunt circa caulas nocturno magis tempore. quia diu non semper eni pfidus nox est. qui lucem xpi sue nebulis intpretationis obducere. et quantum ipsis est fustare conantur. Verumtamen ergo circa caulas stabula tam xpi intrare non audent. et ideo non sanantur. quia in stabulum suum non uult eos xpc inducere. in quo cum ipse ille qui de ierusalem descendens. incidit in latrones. Qui uulneribus alligatis infuso oleo et uino. imponens in iumentum suum samaritanus ille dux in stabulum et sanandum stabulario dereliquit. Non accipiunt medicinam. qui medicum non requirunt. Si enim requirerent. non abnegarent. Et ploramus pastoris absentiam. et ideo pastoris ecclesiarum. et necarent inueniri agere contendunt. quia presentibus pastoribus ouibus xpi incursari non possunt. Spoliare ergo gregem dni raptores conantur. qui corpora quadam mentis intentione duri. ac rigidi. nequaquam solent a suo errore deflecti. et ideo apostolus ait. Hereticum hominem post unam correptionem deuita. sciens quia subuersus est. qui eiusmodi est. hoc scriptura uerus intpres xpo illudit. ut manes suos in uanum effundant impetus. et nocere non possint. Quos siquos uersuta disputationum suarum circumscriptione

5

Koblenz LHA

Best. 701

Nr. 759,50

ꝑuenerint. faciunt obmutescere. mutus ẽ
enim qui uerbu dī non eadem quæ ẽ glo
ria confitetur. Caue ergo ne uoce tollat
hereticus. si prius eum non ipse depheñ
deris. Sepe enim dum latet eius ꝓfidia
si aut commenta impietatis eius agnoue
ris: uacuam pię uocis eximere ñ poteris. Ca
ue igitur. uersute disputationis uenena
animæ petunt. guttur inuadunt. ut ta
libus uulnus adfigunt. Graues sunt mor
sus hereticorū. qui ipsis grauiores. et rapa
ciores bestiis: nullū auaricię finē. impieta
tisq; nouerunt. Nec uos moueat. quod for
ma uidentur ꝓtendere humana. et si fo
ris homo cernitur. intus bestia fremit. et
ideo cor lupos ee ñ dubiu. e. uocta dñi
thu diuina sententiam. qui ait. Attenden
dite uobis a falsis ꝓphetis. qui ueniunt ad
uos in uestimentis ouium. intus aut lupi ra
paces. ex fructibus eorū cognoscetis eos. Siquis er
go specie moueatur. interroget fructū. au
dis aliquē sacerdotē dici uestitu ouis: ha
bet facta pdonis: foris ouis: intus lupus e.
qui modū non haberet rapinarū. quid tam
quā innocte scelerico membra durantur
gelu. cruentus ore circūuolat querens.
quē deuoret. Nonne uobis uideretur iu
pus qui humanę necis insa tiabilis.
crudelitate fideliū morte populorū
rabiem suā desideratam explere. Vlulat
iste. non tractat. qui nequit uocis uoce
re. et sacrilego sermone nephale mur
mur interstrepit. qui non confitetur
dñm ihm ęternę ꝑsalentis uocę audi
uimus eius ululatus. Quo hō gladi
us mitteretur. dentes ferri ostentatio
da ꝑferebat. et putabat quod uoce
omnibus abstulisset. cū sola sibi amise
rat. Et ideo ut lupos hos effugere pos
simus. docet dñs quos quamur di
cens. Nolite portare sacculū. neq; pera.
neq; calciamenta. Scripturarum matheo
us. qm docet addiscipulos dñs. Nolite
possidere aurū. neq; argentū. Si ephi
mur auru possidere. quid eripere. quid
auferre conamur. Si habere donare
ꝑceperis. quē admodū cognoscitur quod ñ
habeas. Qui ꝑdicas non furtum dū furaris.
qui non dicis mechamur mechaberis.
qui execraris idola. sacrilegium facis. qui
in lege gloriaris. ꝑ uiolationem legis
dm inhonoras. nomen enim dei uos
blasphematur. Non sic petrus.
qui primus dominicę sententię. ut ostenderet ñ
dñi ef
fusa mandata. cū posset
re. ut ei aliquid pe
aut. argentū. neq; au
le gloriatur. qui ñ habet
auru. uobis pudor

6

Koblenz LHA

Best. 701

Nr. 759,50

pauperes ℭ. ℭ. xxxij.

[illegible] ergo et pauperes glori
[illegible] quia ipsi ē paupes sicut scriptū
ē. Beati pauperes spū. Timen hoc nō in tā
gloriatur petrus quod argentū et au
rū nō habeat. sed q̄ seruet dñi manda
tū. qui pepō uolūt aurū possidere. hoc
ē dicere, sperāt se xpi esse discipulū. et
ame aurū q̄rūt aliud nobis multo
pciosius aurū querunt. ut innomine el
operemur.
operemur. [illegible] habeo. quod nō dedit. ꝑ
quod dedit habeo. innomine dñi ihū
surge. et ambula. Sicut ergo qui hor
rea uult q̄ ingerendis ędificare fru
mentis doctrine scientię auctoritate
repehendentiū cui sęculū uult auro
parare cor dñi nouū repehensionis in
currit. Sic nec. neq; calcamenta u
trūq; decantare animarum consi
ri solet. Sunt enim nobis dñs ihc. mor
tale uulnus. Vnde et moysen dicit. Sol
ue calciamentū pedū tuorū, locus enim
in quo stas terra sancta ē. Mortale tuaq; et
terrenū quid in egypto uidetur soluere.
cū mittere populū liberandū. hu
ius enim ministerium timere
nihil debet. nec assumpto officio moras
periculo retinent. ipse enim cū defensi
one dñi. hoc uidelicet uoluntarius
recepisse. omnē terrore reuocatus
ē ab incepto. et fugit ex egipto. Et ideo
cū dñs affectu eius pbasset. conditionē aut
uidisset infirmitatum animi eius. mentisq; uesti
gium mortalibus uinculis censuit exuen
dum. Quod siquis mouet qua ratione in
egipto calciati uidentur edere agnum.
apostoli aut sine calciamentis adpdicandū euangelium dirigūtur. ut considerare
debet. quia in egipto positus debet cauere
re morsus serpentis. Multa enim uene
na in egipto. et qui utrūq; pascha celebrat
patere potest uulneri. qui aut minister
ē ueritatis. habeat ueriena. nō trepidat.
Denuq; momordit paulū uipera immole
ta insula. et uidentes pendentē de ma
nu eius incolę loci illius uiperā. putabant
eum esse morituru. Vbi inoffensū sta
re uiderunt. dm esse dicebāt. cui uene
nū nō poterat. et ut scias hoc uerū esse.
ipse dñs ait. Ecce dedi potestatē uobis
calcandi sup serpentes et scorpiones. et su
pra omnē uirtutē inimici. et nihil uo
bis nocebunt. Si uirgas in manu habent
tollere apostoli. Sic enim matheus
scribendi putauit. Quid ē uirga. nisi
pferendę potestatis insigne. et ulciscen
di instrumentū doloris. Ergo humilis
dñi. in humilitate enim uictrix eius
sublatū ē. humilis in qua dñi pceptū.
discipuli eius humilitatis officium exe
cutitur. Vbi enim misit ad seminandū

7

Koblenz LHA

Best. 701

Nr. 759, 50

fidem qui non cogerent. s docerent nec
um potestatis exercerent. s doctrinā hu
militatis accollerent. Qui loco humilitatis
putauit etiam patientiā copulandā. q
ipse quoq; uicta testimoniū petri. cū
male dicer. non remale docet. cū pcu
terent. non repcussit. Hoc ē g dicere. im
tatores mei estote. ultionis studia depo
nite. insolentia uerberantiū. non uindi
ctę relatione. s magna mansuetudine patien
tię uerberate. Nemo quippe ipse debet.
g. in alio reprehendere quod in grauioribus con
tumacibus mansuetudo uulnera refert.
hoc pugno repcussit dns uerberantē di
cendo. qui te percutit in maxillā. pbe et
et alteram. Fit enim ut iudicio suo ipse
se dampnet. et quodā stimulo sui con
pungatur affectus. qui relata sibi secu
lentiē p uniuersa quę fecit aduersa. re
habet tamen quos et cū urgā apostolo
los miserit. sicut paulus testificat di
cens. Quid uultis. in urga ueniā aduos;
an in caritate. spūq; mansuetudinis. hanc
urgā etiam timotheo dedit apostolus
dicens. Argue. obsecra. increpa. aut
fortasse ante passionē dni quę nunquā
tium populorū corda firmabat. ne
cessaria sola fuerat mansuetudo. post pas
sionē correpti. certe mulcent dns. in
crepet paulus. suadeat qui potest etiā

pectora dura mollire. a
test uniuersa suadere. s
paulus ec doctrina leg
legerat enim. Qui pa
filium suum. Legerat
nū manducantes. hac
habere pcepto pphetico
dns inueteri testamento
uirga iniquitates eo
ipsū obtulit. ut ignosce
cens. Si me quęrit
alibi habes. Quia cū
lo petere uellent. ut
martianos. qui thm
tē suam recipere nol
sus. increpauit illos.
cus spūs estus. filius
nit animas hominū
facere. Fectores ergo
guntur. infirmiores
ducabant. s et paul
dē minatur. si in spū
nis uitiat delinquer
scias. mitē ee doctor
quos arguit consule
uultis inquit. in uirga
in caritate. spūq; mans
mel uirgā docet. bis
adiciens mansuetudi
tus tamen minatus ē.

8

8

Best. 701
Nr. 759,50

Koblenz LHA

Kobl. 2 LHA, Best. 701 Nr. 759, 50

4

Koblenz LHA
Best. 701
Nr. 759, 50

susceptenes. licet inegnus fuerit qui
susceptus sit. et quicuq; petu decle
unu exemunus istu calice ac frigide
gide tantu in nomine ds p̄ hanc
dico uobis n̄ plet mercede sua lege
mus ut pphet dicit. sed excusa
excusationes imperat
catoru suoru quib
occasione
uide necessitate p
uer corde et remu
ut nec insing
pcepta. sed me pcepit. & hoc pcepta
pcepta pfecto ppiciet. et ita pdicato
nes potestate impleuit. merito ut se
hoc scandalo dico qui pcepta usui
nomine usus mercede usus accipi
unt. Rursus potestate causam et
dicere pauperie pbet. cenuntas
me recuset. ut hospitale esse n pos
sit. et hanc excusationem leuissimo p
cepto diluit. ut calice aque frigide
tantu animo porrigamus. frigide ut
qua pcepit. ne et incalida
tate penuria et lignoru ac
ret. Iulo quidem ante ix dies
mus angulatus pauper comunicet
cathecumenu et qui se cathe
zantu moribus bonis. et discipu
lis ad magistroru refrigeria cohor-

tatus. quia potestate cuilibet
re pauperie et pcepto cludet
quia ad pponat communi
ouem ecclie dicens. nolo
ut nec que ei communicet
et mercede. sus
pcepto. cui ab
ecclie cohabitante. si se
communicet sup

IN̄ SD̄I LE
deus the dem
pestri et tu
mul
abom uicia et pcepta
pre et ut ecclie
qui ut nemo ut ualeret et
sin gnoribus suis
nocat spiritibus inmund
habere
OMELIA
BIUS SP DE
clerus oculus ind
Liber pauperi
stru regu ru et sigene
liter omib ut specialius
mon oculos quatuor indicamus
uant ut ms qui uero ou
dis aut pauperu sanctus sup
intemi lum merum Cui simil
gr matheus et cu sedisset

1

Koblenz LHA

Best 701

Nr. 759,50

rum adeū discipulū et aperiens
[illegible] docebat eos dicens: Beati pau
peres spū. Illa quibus os in monte se
[illegible]aperat. ut magna sublimiter au
[illegible]re. in eos oculos stans in capo dirigat.
[illegible]ulta patenter intellegant. Bea
[illegible]q pauperes. i. atq omes. si ulu tan
[illegible]do. qui ome psentis seculi necessi
[illegible]udeat. p nubilo culmen ducunt.
[illegible]rito regni celestis phibent mu
[illegible]digni. quia delectationis humā
[illegible]bant cupiditate nudati. Qui ale se
[illegible]uid pauperē sustinuisse declara
[illegible]t. Ego uero egenus et pauper
[illegible]bus. In modo terrestria. si et ipsa.
celestia paruipendens dicebat. qui
[illegible]ubi restat in celo. et ate qd uolui
[illegible]ri. Mo cubi spei sue focusset. ait bo
[illegible]dendo manifestat. Mihi aut ad
[illegible]re do bonū e. ponere in dno do spe
[illegible]. Mo quoq in nulla miserrima con
[illegible]one pauperatus. et his seculi gau
[illegible]dia opia rerū. et ubi regno di ob
[illegible]tatoru nequaq carent. Beati qui
[illegible]e esurit. quia saturabimini. Qd
[illegible]e beati qd sitire debemus. ut habe
[illegible]amur. ut de luce iustitia. apertis
[illegible]oi instituens. nuq nos sanctu
[illegible]amare debere. sed iugiter iusti
[illegible]e amare. ut ame ardor. effectu

Cuius effecta saturitate. nunc hoc seculo.
et in futuro posse puenire. superni de
siderio. psalmista flagrans. ostende aq
ait. Ego aut in iustitia. apparebo in cons
spectu tuo. saciabor dū manifestabitur
gla tua. Potest simpliciter accipi. Beati
qui nunc esuriūt. idē qui e ustigati corpus.
ura. et esuriūt subiectis. qui infa
me. et sti. uerbo opera dant. quia ce
lestiū tunc gaudioru habebit uber
tate pfrui. Beati nunc fletus. qui ri
debitis. non cōpa[illegible] dapna como
doru. iurtiu. detrimenta. spiritali
u qui flent. eterna beatitudine con
solabunt. Ubi nra solu. set pmu
iubemur commissa deflere. qui si ue
nos diligamus. consequenter illuser
effectu nr gaudiu. et defectu ne
cesse e tribulari. nec solu tribulari
uero. sed lacrimas usq; succendi. Sic
enī sumubel. et damna peccatoru suo
lus. et interitu lugent. sic peccatis
cē dns ipse fleuit sup ciuitate. et me
stus compassionis oribus. lazaru que di
uina eruauit potestate resuscitaturus.
humana prius miseratione deflebat.
mus hoc significans eos qui peccato
morte sopiunt. ut reuiuiscere que
ant. aperuit et resurgendos. Quod
aut nunc flentes risuros se promittit.

2

Koblenz LHA

Best. 701

Nr. 759, 50

Koblenz LHA Best. 701 Nr. 759, 50

3

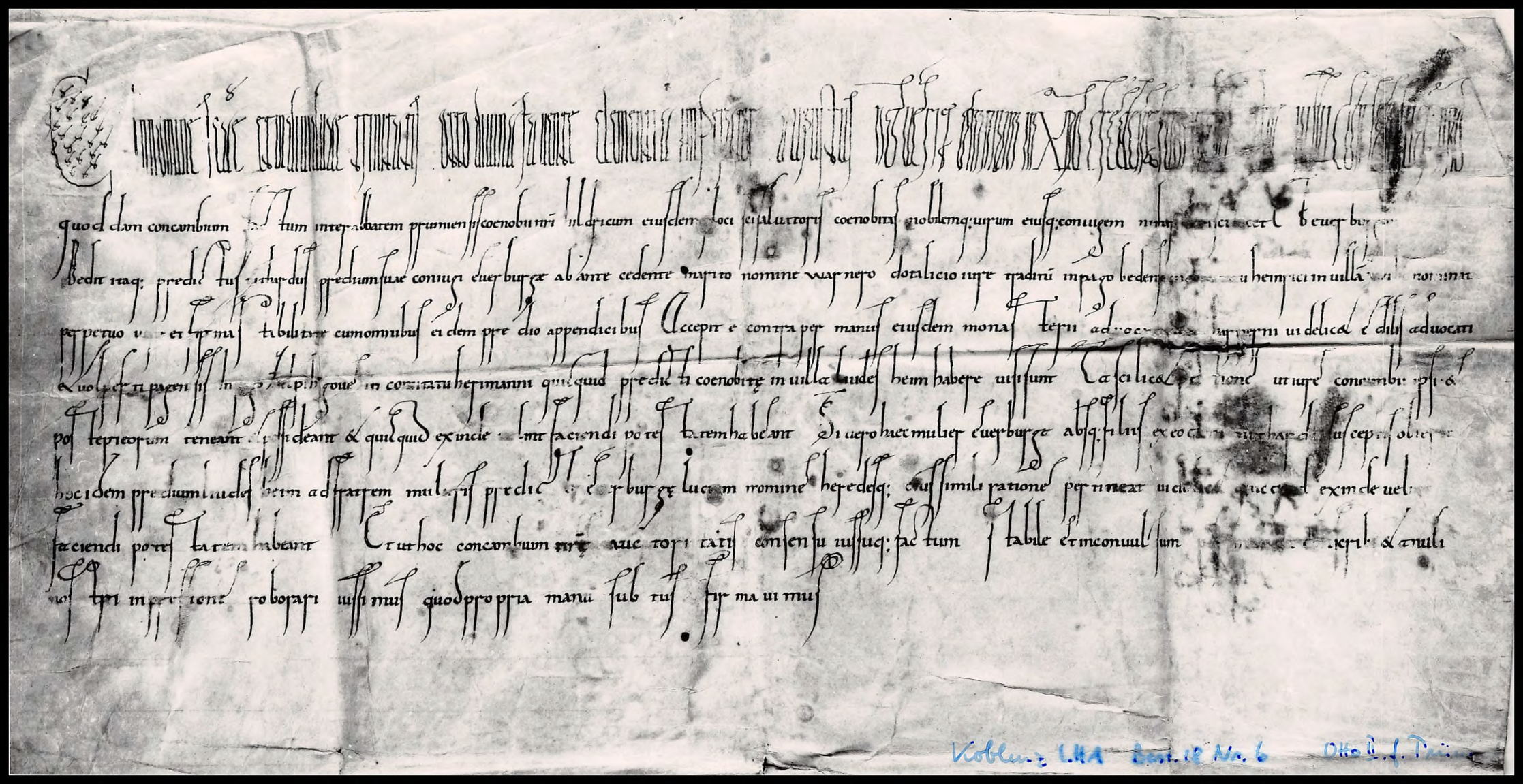
Koblenz LHA
Best. 701
Nr. 759, 50

Koblenz
LHA
1A no. 1

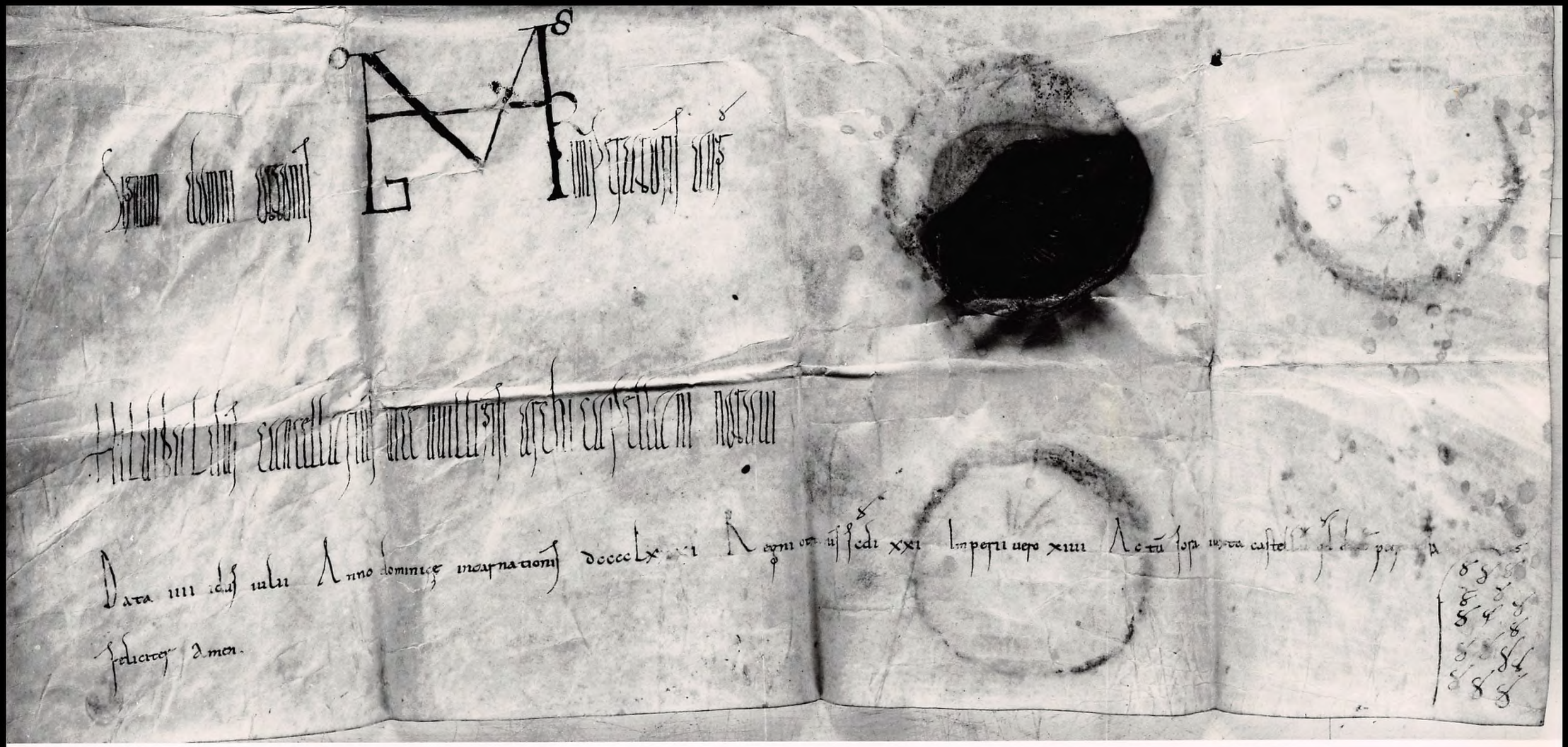
Koblenz LHA
1 A no. 1

Koblenz
LHA
1 A no. 1

Koblenz LHA
1 A no. 1

Koblenz LHA Best. 12 Nr. 6 Otto I. f. Trier

Koblenz LHA Best. 18 Nr. 6

Otto d. II. f. Prüm

DO II 252

Walter Koch, Die Schrift d. Reichskanzlei im 12. Jh. (1125–1190), Unters. Ak. Wiss. philos.-hist. Kl. Denkschriften 134 (1979)

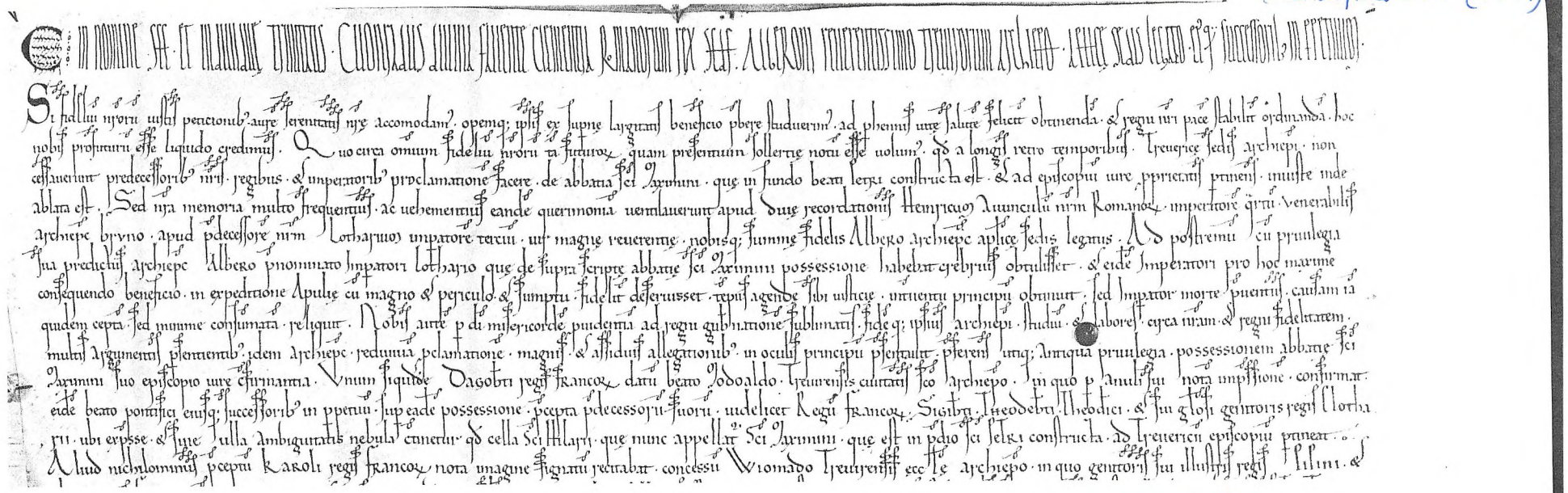

Abb. 25: DK. III. 26 (1139 *Ende Mai*) für das Erzstift Trier (Schreiber: Wibald). Koblenz, LHA

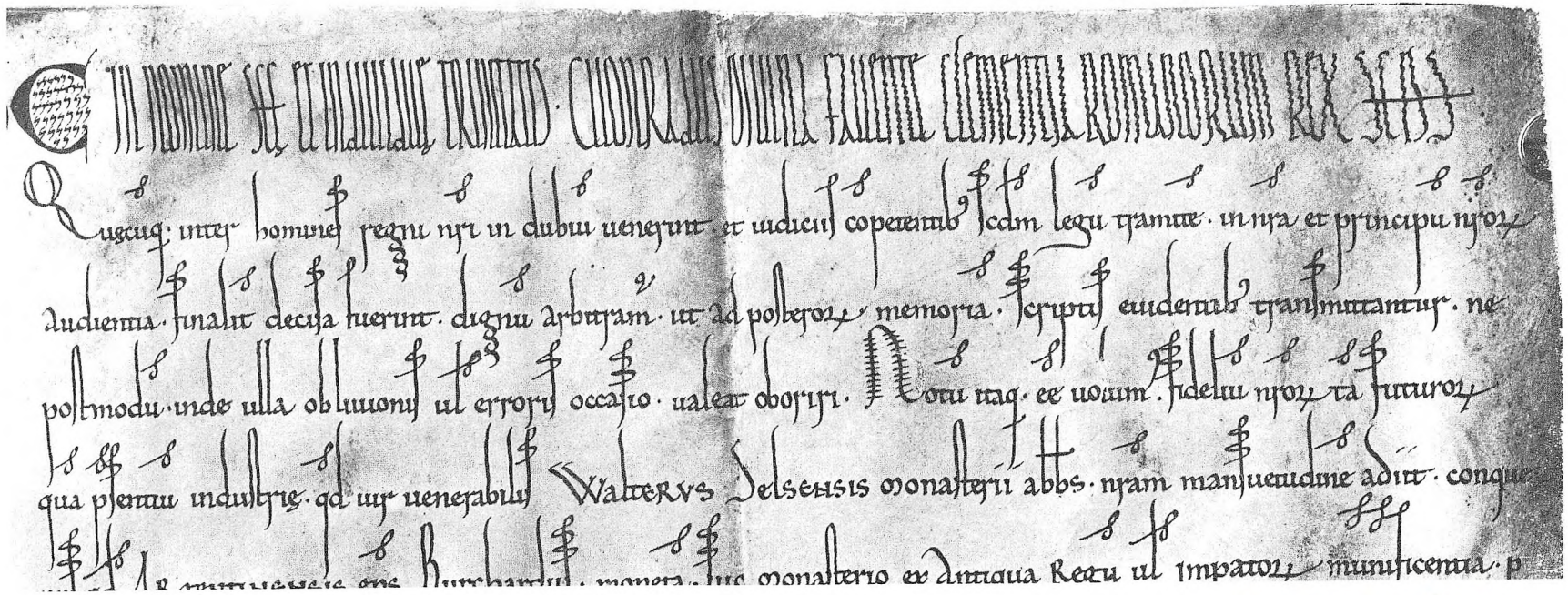

Abb. 26: DK. III. 90 (1143 VII 10) für das Kloster Selz (Schreiber: Wibald). Karlsruhe GLA

Selekt d. ältesten Urkunden A 132

Karlsruhe GLA, Selekt der ältern Urkden. A 132
DKo III 90 10.7.1143 f. Selz Hartmann, Reichskgli Taf. 11

In nomine sce et individue trinitatis. Conradus diuina fauente clementia Romanorum rex semper

Quecunq; inter homines regnu nrm in dubiu uenerint. et uidentib' eis tam legu tramite. in nra et principu nrorum audientia. finaliter decisa fuerint. dignu arbitram. ut ad posteror; memoriu. scripti euidentib' transmittantur. ne postmodu. unde ulla oblionis uel erroris occasio. ualeat exoriri. Nouu itaq; ee uolum. fidelium nror; ta futuror; qua presentium industrie. qd uir uenerabilis Walterus Selsensis monasterii abbs. nram mansuetudine adiit. congruenter. qd Argentinensis eps Burchardus. monetam. suo monasterio et antiqua Regu uel imperator; munificentia. p. autentica; priuilegior; pagina; collata. in curtu suo dari uel accipi prohibet. itaq; in generali principu conuentu nra iussione pretactu est. precepitq; divi Ottonis tertii Romanor; imperatoris augusti. in quo continebat. qd adelheidis imperatrix eiusde Ottonis auia. apud eu; sui pdm obtinuerit. quatinus ide locus Selsa. ubi edificato a fundamentis monasterio. monachos ad seruiendu do aggregauerit. qui inter Argentinensem et Spirense episcopatu. medium tunc temporis. publicu mercatu. ei debita Telonei et aliar; regaliu tributor; pensione habet. ac monetam ibide cuderet. que in utriusq; cuiusq; imagine et titulu. sine ulla ponderis et puritatis diminutione preferret. Hec oma in cspectu pdicti epi & sue curiatis ppli. coperentq; rationis. et legalium instrumentor; assertione. absq; ulla retractationis stipulatione approbata. nos quoq; regie maiestatis auctoritate. pmatuq; nror; cesaris et consensu roborauimus. ppetuq; precepti pagina nre manus inscriptione confirmata. sigilli nri impressione insigniri iussimus.

Testes quoq; qui reb' interfuere subnotari iussimus. Burchard epc Argentinensis. Sifridus eps Spirensis. Eobricus Wetereburgensis epc. Orthlebus Basiliensis epc. Wibald Stabulensis abbs. Bertold' Morbacensis abbs. Fridelo Augiensis abbs. Fredericus dux Sueuor; et Alsatie. Cvnrad dux de Cepringa. Comes Vdalricus de Leucenburch. Hermannus comes. Comes Sifrid de Bomeneburch. Comes Sigibtus. Comes Echembtus de Spira. Comes Theodric de monteligart.

Signum domni Cvnradi Romanorum regis inuictissimi

Ego Arnoldus Coloniensis hui[us] hactenus ordinauit

Archiepiscopi et archicancellarii recognoui

Acta sunt hec anno dnice Incarn. o. c. xl. iii. Indict. vi. Regnante domno Cvnrado Romanor; rege sedo

Quecuq; inter homines regnu nri in cunctis utriusq; ordinibus iudicii coperandi fuerit legum tramite in nra et principu nrorum
audientia finaliter decisa fuerint dignum arbitramur ut ad posterorum memoriam scripturis eadem tradi mandentur. ne
ullomodo unde ulla oblivionis aut erroris occasio valeat exoriri. Nouerit itaq; ecclesiarum dei fidelium nrorum tam futurorum
quam presentium industria quod nos venerabilis Walterus Selsensis monasterii abbas nram maiestatem adierit. conquerens
quod Argentinensis eps Burchardus monasteria sua monasterio et antiqua Regum uel imperatorum munificentia p
rentia privilegiorum pagina collata in equum suo dari et accipi prohiberet. Itaq; in generali principum conventu nra
sione recitatum est preceptum divi Ottonis tertii Romanorum imperatoris augusti in quo continebatur qd adelheidis
ipsius eiusde Ottonis avia apud eu sui pdii obtinuisset quoddam ide loci Selsa ubi edificato a fundamento mo
sterio monachos ad seruiendu do aggregauerit qui inter Argentinensem et Spirense episcopatu medium limes episc.
iblicu mercatu ei debita telonei et aliorum regaliu tributorum pensione haberet ac monetam ibide cuderet que
cunq; cuiuscunq; imagine et tytulo sine ulla ponderis et puritatis diminutione preferret. Hec oia in cspectu
dicti epi & sue curiam pleniss coperentia rationum et legaliu instrumentorum assertione absq; ulla pertinacium
tipulatione approbata nos quoq; regie maiestatis auctoritate primatuq; nrorum edicto et consensu roborauimus.
emusq; precepti paginam nre manus inscriptione confirmata sigilli nri impressione insigniri iussimus.
Testes quoq; qui pdis interfuere subnotari fecimus. Burchard epc Argentinensis. Sifridus eps
Spirensis. Cobricus Wirceburgensis epc. Orthlebus Basilien epc. Wibald Stabulensis abbs.
Bertold Morbacensis abbs. Fridelo Augiensis abbs. Fredericus dux Sueuorum et Alsatie. Cunrad
dux de Cerinzia. Comes Adalricus de Leucenburch. Herimannus marchio. Comes Sigfrid
de Bomenburch. Comes Sigibtus. Comes Echenbtus de Spira. Comes Theodric de monte bligard.

Signum domini Chuonradi Romanorum Regis Augusti

Ego Arnoldus Coloniensis sancte Metropolitane ecclesie

archiepiscopi et archicancellarii recognoui

Acta sunt hec anno dnice Incarn. M.C.XL.III. Indict. VI. Regnante domo Chuonrado Romanorum Rege Secundo
anno ei Regni eius XVI. Data Argentine VI. Id. Iulii. In xpo feliciter Amen

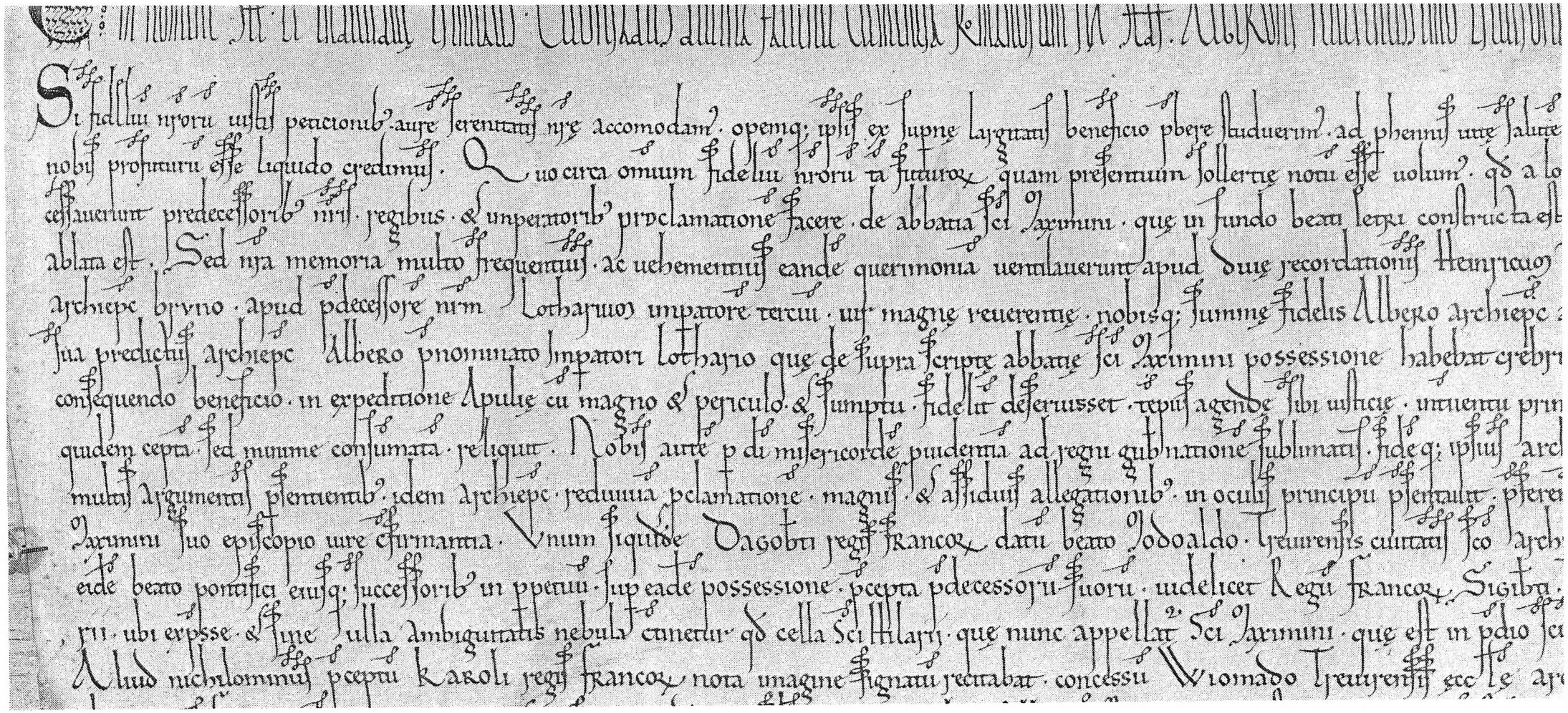
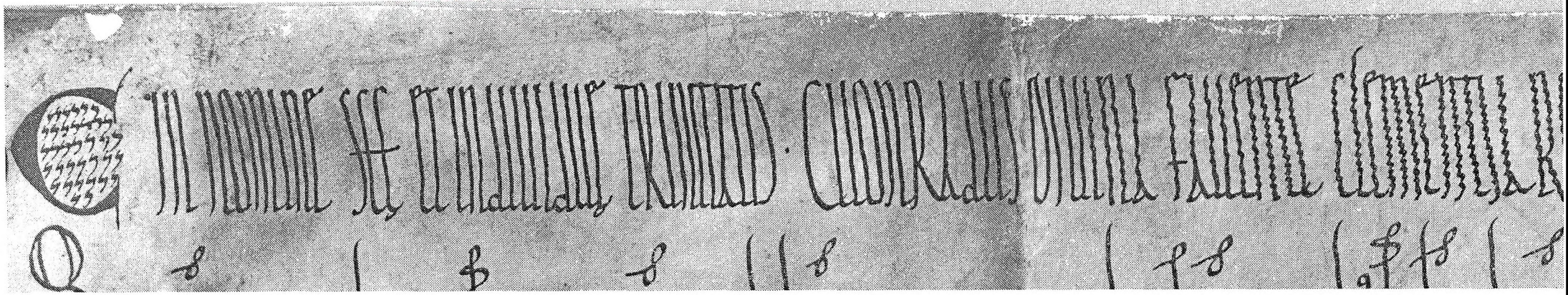

Abb. 25: DK. III. 26 (1139 *Ende Mai*) für das Erzstift Trier (Schreiber: V

Koblenz LHA. Abt. 1 A 55

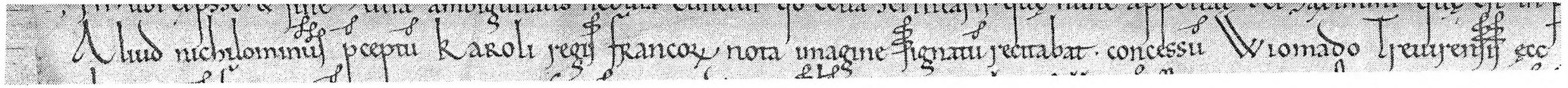
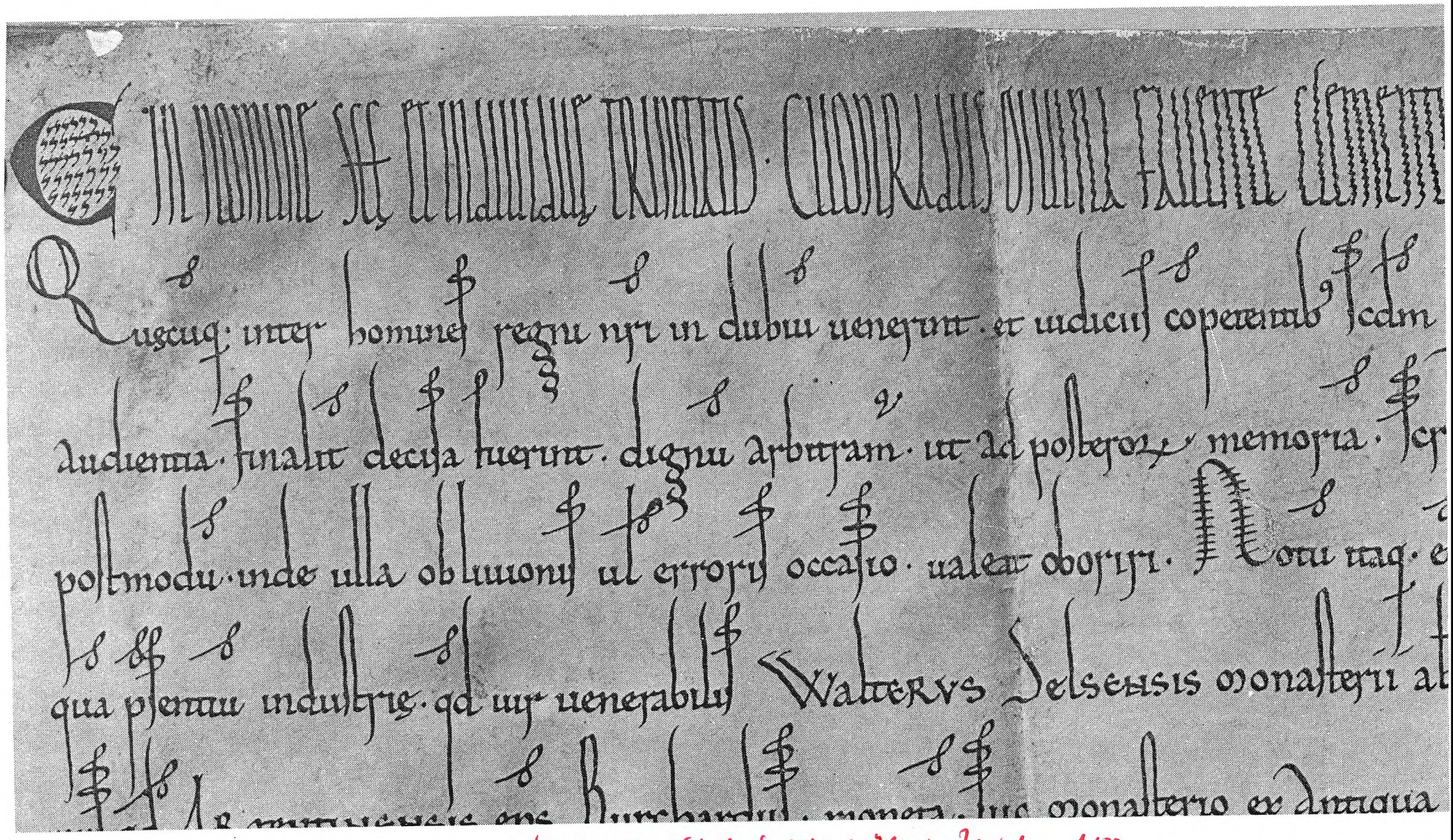

Abb. 25: DK. III. 26 (1139 *Ende Mai*) für das Erzstift Trier (Schrei

Karlsruhe GLA, Selekt d. ältesten Urkden. A 132

Kopf, Schrift d. Reichskzlei

Abb. 26: DK. III. 90 (1143 VII 10) für das Kloster Selz (Schrei

Koblenz LHA Bestand 180 Nr. 24 = Dko III 146

In nomine ihu xpi et individue trinitatis Conradus diuina fauente clementia romanorum rex semper augustus.

Ad regie clemencie munificentia pertinet. ut ea religiosor petitionib' exaudtionis aure pie accomodare. Huo circa
nouerit omnium ta futurie qua presentis studii nrie [illegible] industria. qd nos petitione uenerabilis abbis Richardi
de Sprenchirsbach. atq. intercessione Wibaldi uenerabilis Stabulensis abbis ecclesiis. & precepto pagine
huius mandauimus quatenus cum quadam comutatione & concambio qua fecit predictus Richard' abbs cu arnoldo uenerabili coloniensi
archiepo. p manu prefati Treuirensis archiepi alberonis. Sunt autem he possessiones. In uicinia
castri Cochem sita & ulla nomine Sele. pertinens ad ecclam coloniensem que e beneficiu dni Reginbaldi
de Isenburch ab archiepo coloniensi. uxta qua ulla est quida mons nom habens Soch. qui á media quada
rupe in longitudine usq: in finem ultimi. & latitudine usq: ad summu montis. & in descensu usq: ad ultimu pertinet
uallis sui. Hic monte pfatus abbs Richard? & fres sui de Sprenchirsbach. p manu archiepi sui
alberonis ut predictu est. p concambiu cultarii uinearu que ibi erant uxta supradicta sele. cu dno archi-
epo coloniense arnoldo eccle Sprenchirsbacensi manu

Landeshauptarchiv Koblenz
Bestand: 180
Nr. 24
Diese Reproduktion ist nur zum persönlichen

Koch, Sch. 174
A. Reichskzlei.

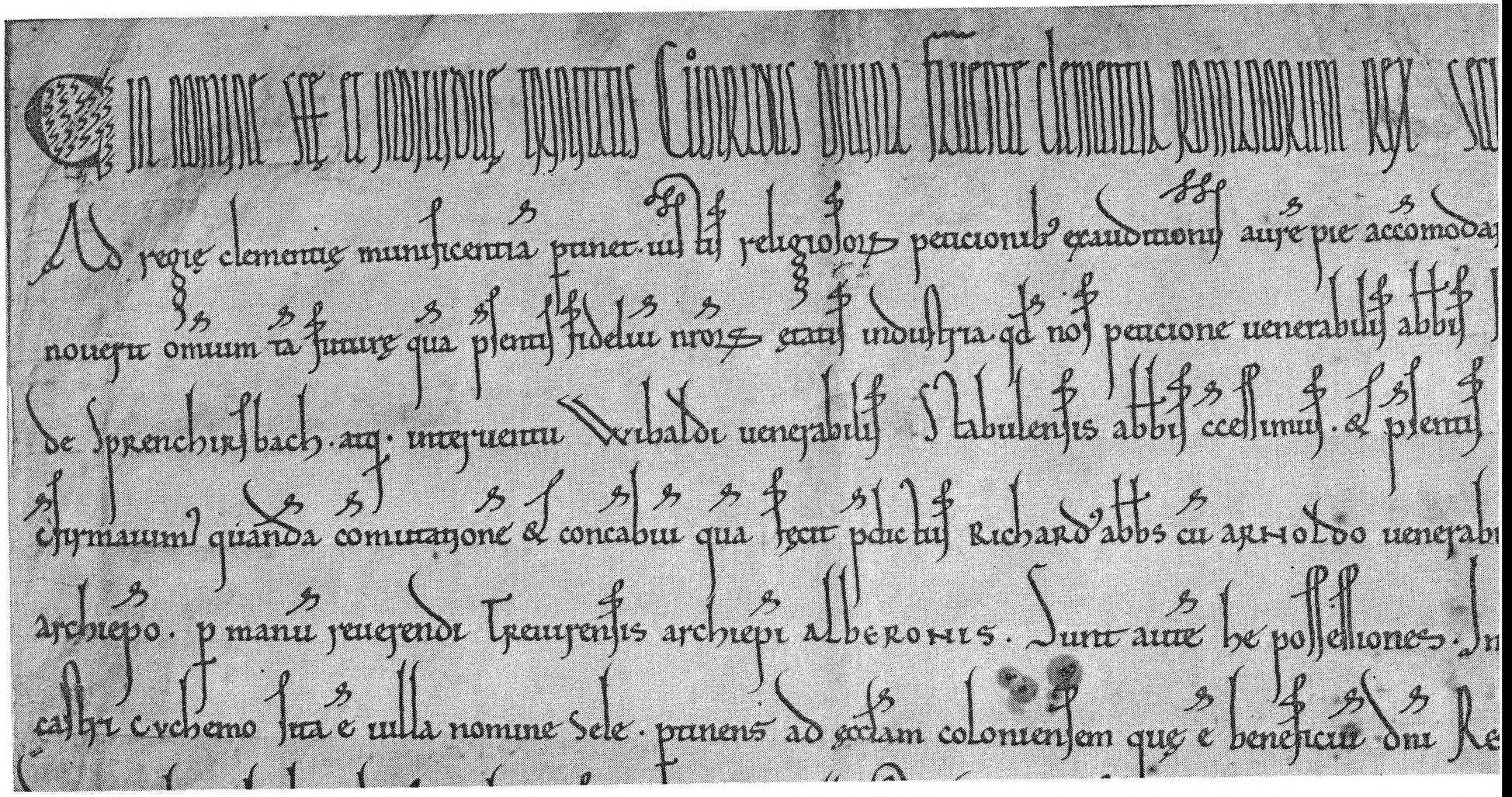
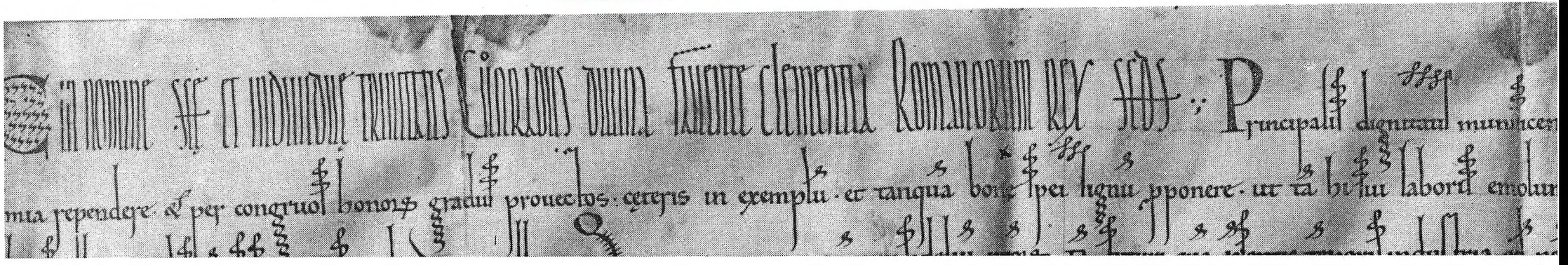

Abb. 27: DK. III. 146 (*1145 XII/1146 I*) für das Stift Springiersbach (Schreiber: Wibald

Koblenz LHA, Abt. 180 Nr. 24

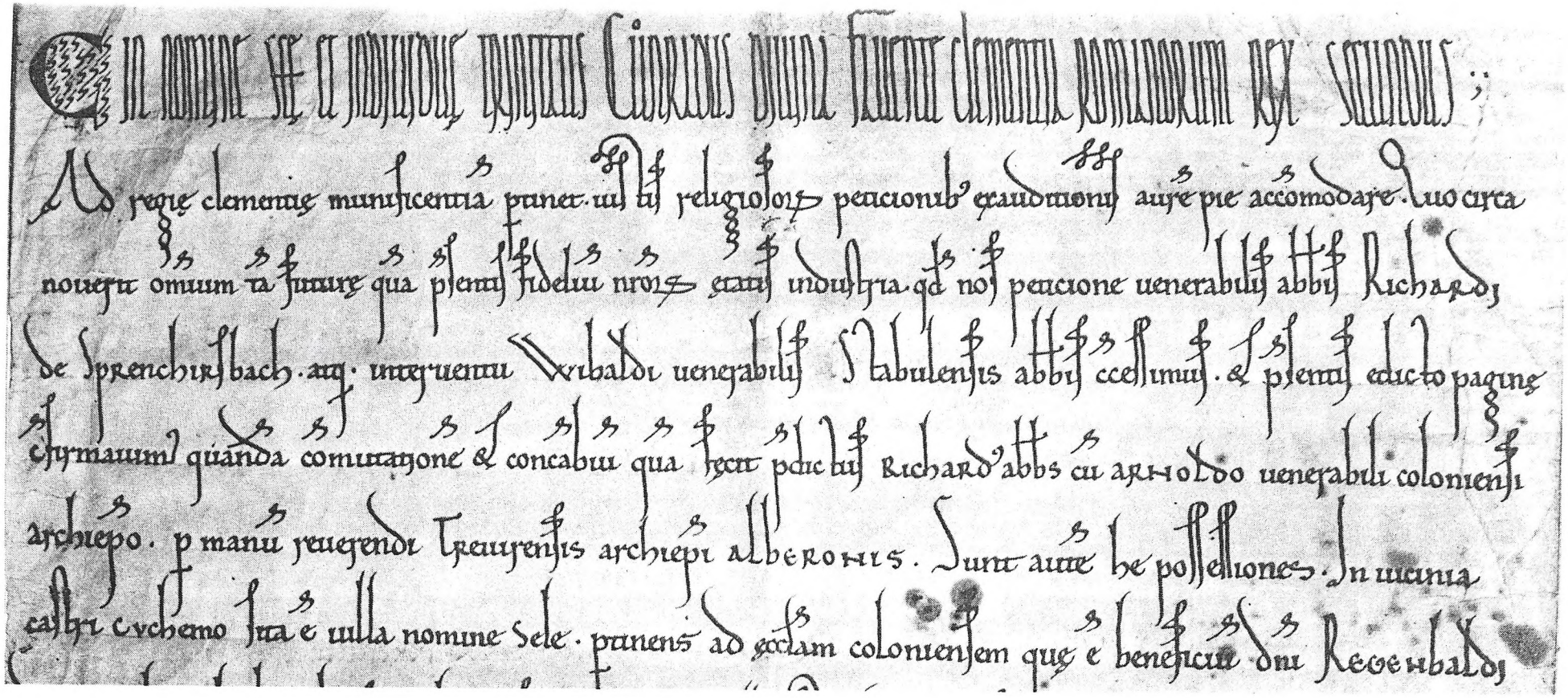
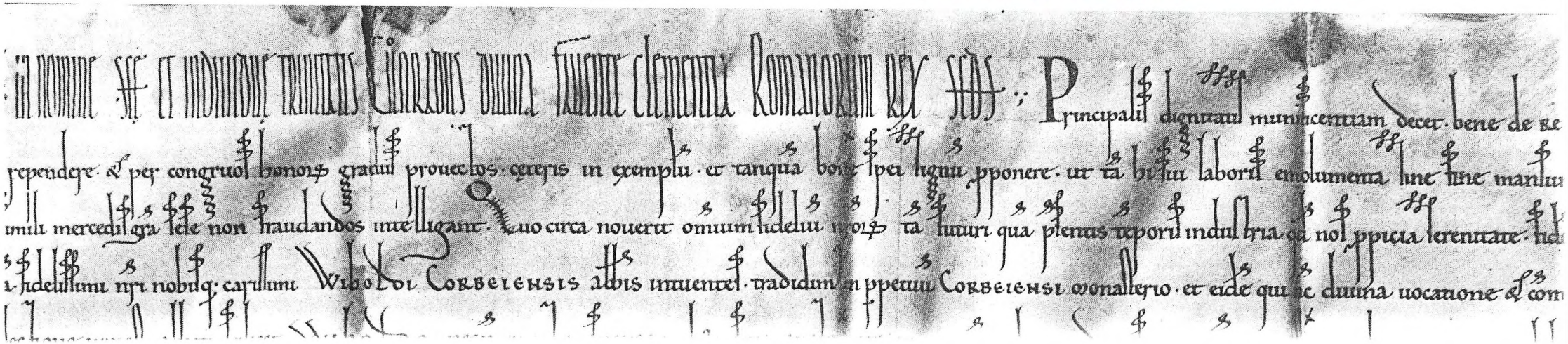

Abb. 27: DKo III. 146 (*1145 XII/1146 I*) für das Stift Springiersbach (Schreiber: Wibald).

W. Koch, Urkk. d. Reichskanzlei im 12. Jh. (1979)

Koblenz, LHA, Abt. 180 Nr. 24

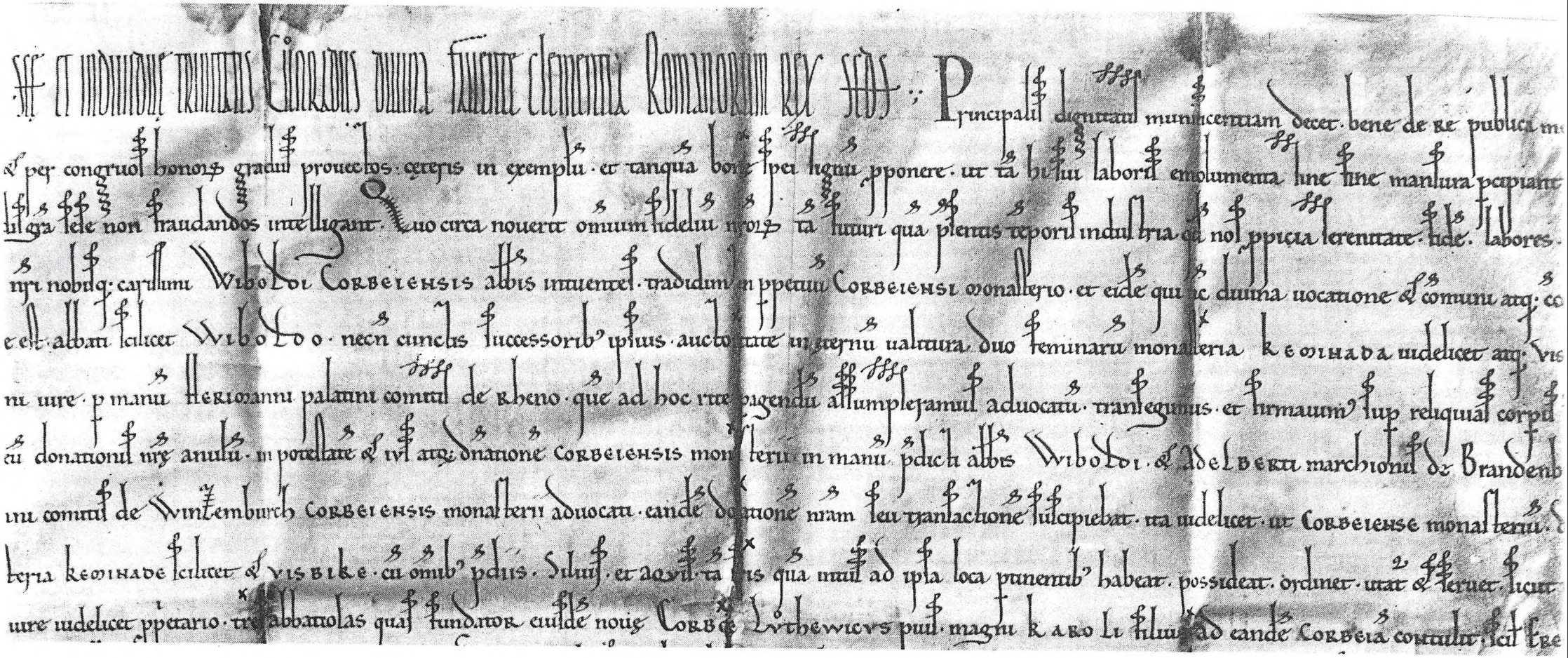
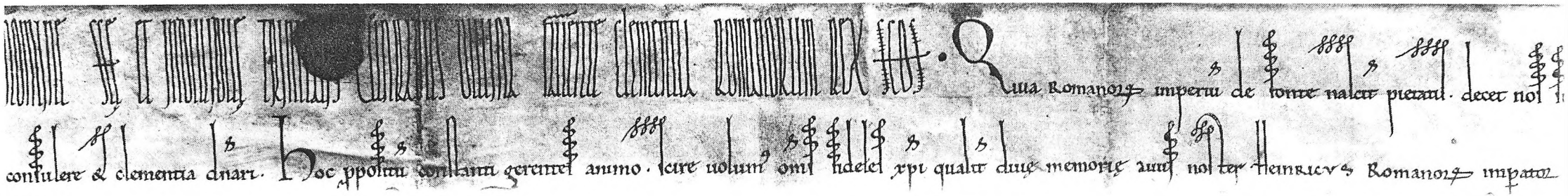

Abb. 28: DKo III. 182 (1147 *III 19/ca. 23*) für das Kloster Korvey (Schreiber: Wibald).

W. Kohl, Urkdl. d. Reichskzlei im 12. Jh. (1979)

Münster, StA, KU 104

AS 322

9a MUB 170=LuxUB 152: Megingaud 929 (Heidelberg, Univ.-Bibl., Alte Sammlung, Urk. 322).

9b Dasselbe (Koblenz, LHA, Abt.211, Nr.37).

In nomine scē et indiuidue trinitatis. rotbertus scē treuirensis eccl̄e archiepc̄s. Notū esse cupimus omnibus
dī fidelibus p̄sentibus scilicet et futuris. qualiter nos obamorem dī p remedio anime nr̄e fratribus do inmonasterio sci maximini inpago
maginense deseruientibus. vineā unā
totam partē decimarū ingrum quaq̄ iacentibus ullis ad nr̄m ius p̄tinentē. eoq̄ intercessoru nr̄orum temporibus
ad opus matriculariorū p̄dicti monasterii p̄tineret interueniente imbodone vasallo nr̄o concessimus et reddidimus. & inperpetuū eisdem deci
mas ad mensā eorundē fratrū p̄tinere statuimus. Et ut hoc auctoritatis nr̄ decretū stabile firmū q̄ p̄manere possit. hanc cartulā conscri
bi iussimus. omq̄ nr̄os successores eq̄pos obtestamur. ut sicuti sua uelint. ita & hēc nr̄a statuta saluā et inconcussa manere p̄mittant.
Sin aliq̄s aliqua p̄sona hēc mutare temptauerit. auctoritate nob ad̄o collata excommunicatiōi et subiacere thomarū unā alo postmodo
esse sciat usq̄ dū poenitendo satisfaciat. Quod si non fecerit. ante tribunal dominē maiestatis coram sci ant̄ rationem reddituru
ēternā damnationē ligatus p̄manebit.

Actū est hēc carta anno incarnationis dñi .dccccc. Lvi. indictione .viii. xvii. [illegible] imperii Ottonis .xxii. anno .v. rodberti
archiepi .xxviii.

Landeshauptarchiv
Koblenz
Best. 144
Nr. 3

956 Sept. 15
Eb. Robbert von Trier für St. Martin im Meingau (Münstermaifeld)
Mittelrhein. UB 1 nr. 201 S. 261 f.

23 x 40 cm

ARCHIVES DE L'ÉTAT A GAND

1a

In nomine scæ & indiuidue trinitatis Heinricus dei omnipotentis annuente clementia treuerensium
pfal uenerabilissim Notu ee uolum cunctis scae dei eccliae fidelib; scilicet tu psentib; qua & futuris. quanda
inhumbatensis castelli suburbio eccliam ligneo constructa fundamento ruotbertu nrm pcessore duci
herimnni petitionibus scoru petri aplor principis ac georgii beati mr nomine consecrasse. ac eo omne cuiuscuq;
decimtione ei subjecta dominatui patulasse. sicq; pei animæ remedio dei genetricis subnomine dedicato cuidam monstre
rio effluentis sito multorz xpi fidelium testimonio copiante edonasse. quam fratres eidem loco deseruentes dnm
phennit meretent exorasse. Post modu uero in longo temporz curriculo pretreunte Willimmu eidem monasterii pastore prescripti
iacentem eccliam lapideo fundamine renouasse. ac nrz patrocinii unum in eu totius canonicalis cultus int uentu humilit inuocando
progressi. sibi subcorrige honoris causa quia et prius electa ut dei ecclie petri apli. almiq; georgii mr dedicasse. necn priori uetustate
tmutatione decimas. subtulisq; annotata inferius titulatione cunctis tam presentium posteroz. fecisse. ne in posterum
quisquam emulorz hanc tmutationis cartula mutare presumat. fidelium simulq; clericorz laicorz assensu corroborata & nro & episcopali sigillo
quam uoluisse. Extimo autem quia primo incepit dux herimnnus fossatum usq; in antiquum [illegible] de usq; in minore
& in minore antiquum deorsum sicut se diuidunt primi pfati ducis atq; Cuonradi comitis. necn quicquid idem dux uel ei familiares in eisdem
prenominatis locis uidentur usq; in elingenebach possidere. & a lingenebach sursum usq; in ei ursprinc. de elingenebach autem usq; in dios bach. ueluti
se diuidit herimnni primi. & inde usq; in antiquum. & inde sursum usq; ad ellonis primi eiq; possessorz. & inde aduocentia usq; in finem primi
usq; in fontem dios bach uocatum. & inde usq; in logana. ac logana deorsum usq; in ei decursu. & antiquum. latera sursum. usq; in riuum thyehu
& sursum usq; in ei ursprinc. & inde per hardesroth sup ruthenbach. & inde in dalbergo trutha in cunesbach. & hinc deorsu usq; in
ouuiha. inde deorsum quasi secernunt ecclesiam omnium herimnnor primi usq; in fachbach. & inde sursum usq; in ursprinc. & inde
in uuericon usq; in landra. inde autem deorsum usq; ad scam quirinum. & inde usq; in uuerrebache. & in gon. & inde in brucha
hinc deorsu in detenesburra. & inde sursum usq; ad terre trutha. & inde usq; in fossa. & sic sursum usq; in termi-
nationem hebreidi. atq; sup in pssa scripta omnia [illegible] & quicquid prenominatus
tus pruedii dux in eis comprobat habere. Siquis autem ecclesiasticus quidem aut secularis ambit
contra dicendo & quodlibet aliud inferre ingenium. sit anathema. maranatha. amen.

1a

ARCHIVES DE L'ÉTAT A GAND

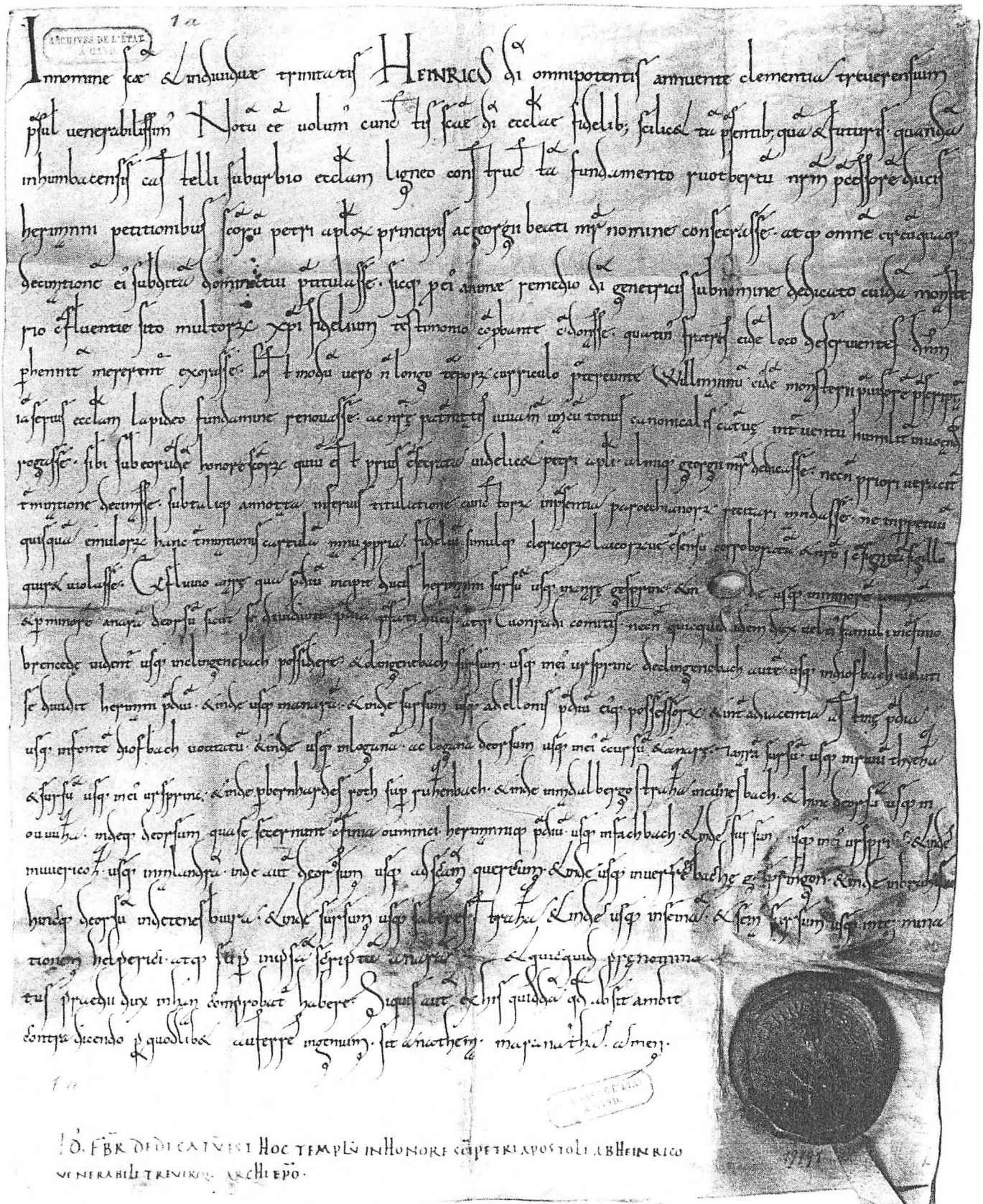
1 D. FBR DEDI CATUEST HOC TEMPLUM IN HONORE SCI PETRI APOSTOLI AB HEINRICO
VENERABILI TREVIROR ARCHIEPO.

koblenz LHA

Eb. Heinrich v. Trier für Humbach

(959 Febr. 13)

45 × 36,3–37,2 cm

Koblenz, LHA, Best. 112 Nr. 1110

Abb. 4: Urkunde vom 13. Februar 959, Ausfertigung A2, Vorderseite

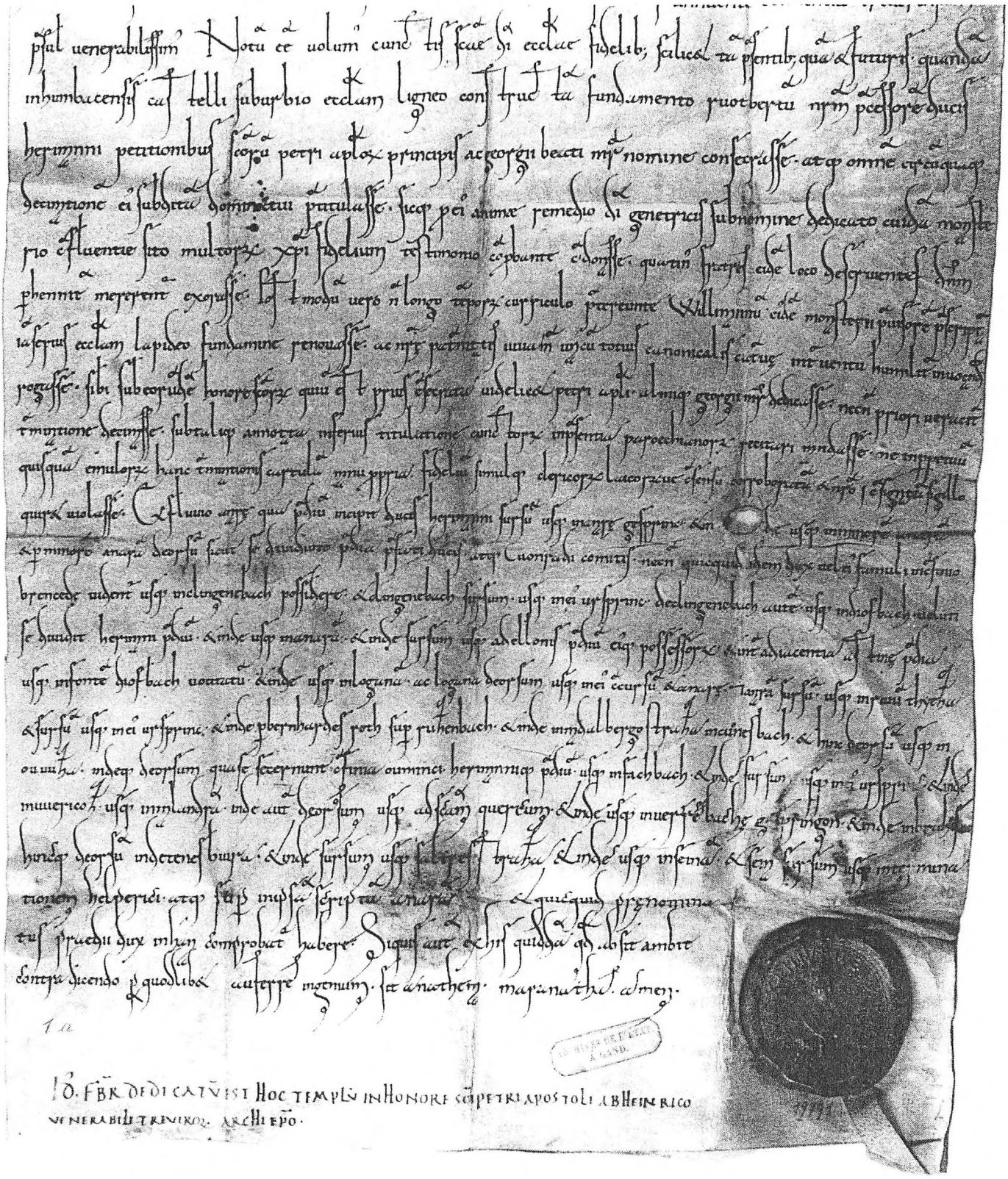

Abb. 4: Urkunde vom 13. Februar 959, Ausfertigung A2, Vorderseite (LHAK, Best. 112 Nr. 1110)

Trumpp S. 517 (Jb. f. Wdt. LG. 26 [2000])
Koblenz (LHA, Best. 105 Nr. 1 (A)

Huius hui Capitule testes. Hedvinus. Hernbert comes palatii. Wulfbert. Hernust. Cuntram. Adalbert
Sulego. Giso. Vuerinhere. Arnulf. Huoko. Engilric. Anno. Fulbert. Geppert. Folcmandus. Godebertus.
Luibert. Hegiho. Vogo. Uberic. Roingus. Nino. Hettho. Gibert. Ruodbertus. Regnboldus.
Luderic. Ruthboldus. Vuerinher.

Hunsrück
Trarbach, Traben, Traben
Ff

brev. tabularium
et mon. Sti Simeonis
Januar 1910

Landesarchiv Koblenz
Abt. 112
Nr. 1111

Landesarchiv
Bes. 112
Nr. 1111

112

1111

112/1111

I b

In nomine sce & individue trinitatis HEINRICUS dei omnipotentis annuente clementia treuerensium
presul uenerabilissim. Notum sit omnibus sce dei eccle fidelibus scilicet tam presentibus quam futuris
quanda inhumberensis castelli suburbio eccliam ligneo constructa fundamento ruore uetustum nimis processore
duce herimanni petitionibus consecrasse. atq omne circumquaq decimationem eius subditu dominium titulasse:
sicq pro anime remedio dei genetricis sub nomine dedicato cuidam monasterio ~~confluentie sito multorum~~
xpi fidelium testimonio compbante congnouisse. quatin fratres eidem loco deseruientes omnim plenitudinem
meretur exoptasse. Postmodum uero non longo temporu spatio pterierunte Willimmo eiusde monasterii pfuisse
pscripta iam sepius eccliam lapideo fundamine renouasse. ac nre patrinitatis unanimi cu totius catervaq conuentu
humilit inuocando rogasse. sibi sub eorundem honore scorz quoru prius ecclesiastica undelica petri principis apstoloz
& sci groscii mr dedicasse. ~~nam priori~~ terminatione gessisse. subtaliq inseriu annotatu titulatione cunctoz
imperiu parochianoru petitu ei mandasse. ne amodo quisquam emuloru terminationis cartula nre manu simulq
fidelium clericonu laicoru ue corroboratu & sigillo consignatum posset uiolasse. Exfluuio anapa. qua pdm incipit
duce herimanni. & inde sursu usq in manapa gessprinc. & inde usq in minore anapa. & pminore anapa deorsu sicut se
diuidunt pdm pfati ducis. atq Cuoradi comitis. nec quicquid herimni uel eius familie in mestmo brencede uidentur
usq in elingenebach possidere. et elingenebach sursu usq in ei urssprinc. de elingenebach aute usq in diosbach. ueluti se
diuidit herimanni pdum. & inde usq in anapa. ac anapa sursum usq in adellonis pdm. eiq possessorz. & intra ducentas
~~ast tunc pdm~~ usq in fonte diusbach uocitatu. & inde usq in logana. ac logana deorsum usq in ei concursu & anapre.
anapa sursum usq in pruu thyehus & sursum usq in ei urssprinc. & inde p bernhardes roth sup ruhenbach. & inde
in mdalbergo truha in cunes bach. & hinc deorsum usq in ouuuha. & inde deorsum quo se secernunt & finiu ominci
herimmi pdm usq in sachbach. & inde sursu usq in ei urssprinc. inde in uuerpich usq in mlandra. inde q deorsu usq
adscum quercu. & inde usq in uuerpebache gessprungen. & inde in brachyssu. hinc q deorsu in deteres buyra. & inde sursum
usq in saltres struha. & inde usq in serina. & serin sursu usq in mtmintione helperici. atq in ipsa sup scripta anapa. & quecq
p nomine dixe pdm in huna epbat habere. Siquis aute ex his quidq q absit cupit ei q ducendo auferre. sit anathem
maranatha.

I b

Koblenz, LHA, Best. 112 Nr. 1111, Ausfertigung A 1

Eb. Heinrich von Trier für die Kirche in Trumbach (Besitz von St. Florin/Koblenz)
1959 Febr. 13)

46 x 36

Nr 1112/1110

Thomas Trump, Bäche als Grenzen + Grenzen als Bäche, in: Jb. f. Ldt. LG 26 (2000) 7-34, hier p. 13

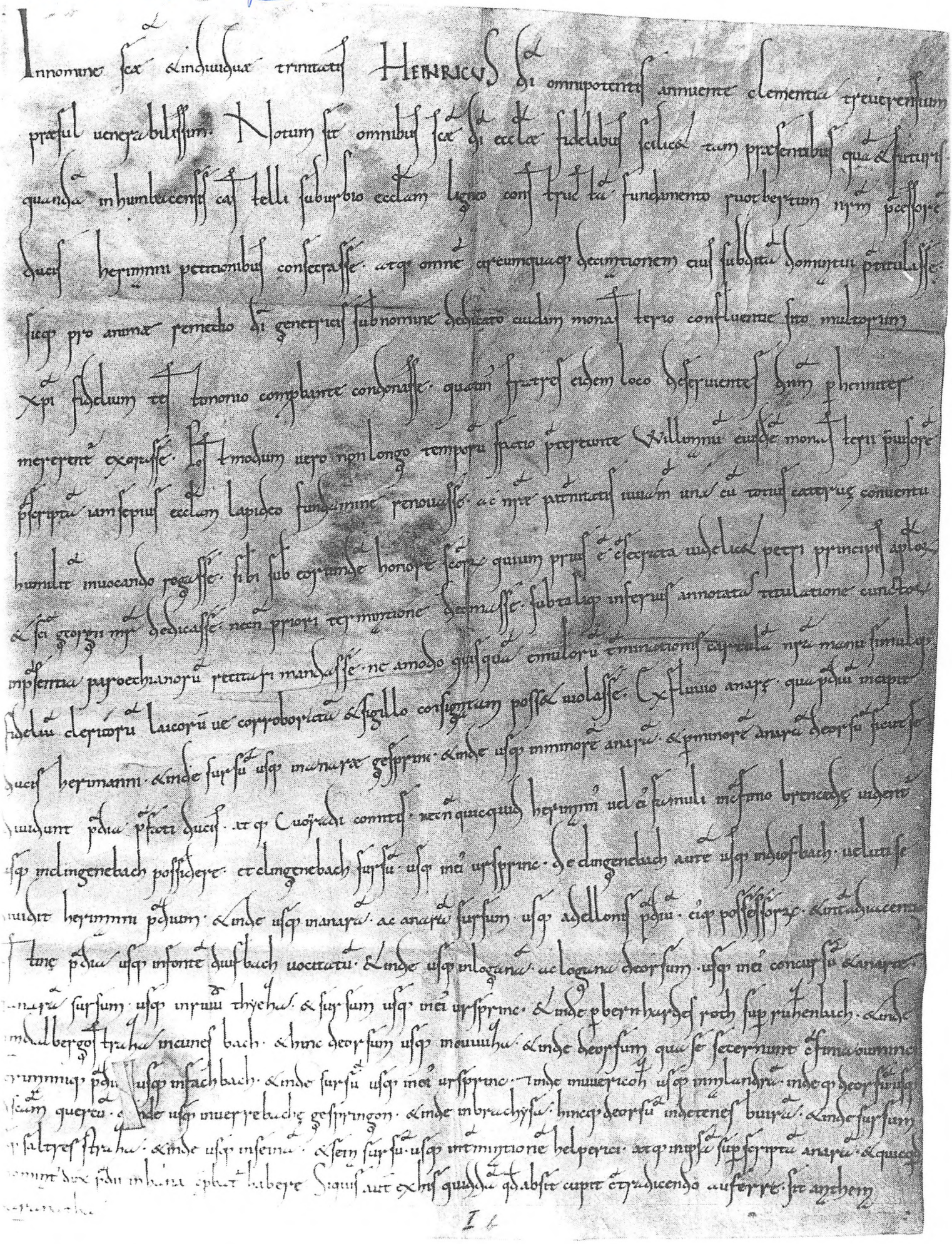
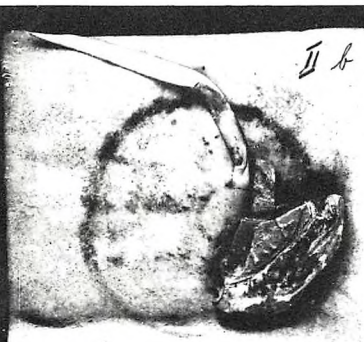

Abb. 2: Urkunde vom 13. Februar 959, Ausfertigung A1, Vorderseite (LHAK, Best. 112 Nr. 1111)

II k

Id. Febr. dedicata hec ecclesia ab Heinrico archiepo

Koblenz
Abt. 112
Nr. 1110

Humbrecht
Original
Ch. U. 273
Fürstl. Archiv
Abt. III

Landesarchiv
Bestand 112
Nr. 1110

Richseite

112 / 1110

Benedictus epſ ſeruus ſeruorum di· kmus nobis mxpo fratribus· uniuerſis epiſ· actotius dignitatis et ordinis· ca
tholicis uiris· pſentibus ſcilicet et futuris· ppetuam ſalutem· Quia licet indigni· diuine· tam dignationis gra diſponen
te· beati petri apoſtolorū principis ſacratiſſimā ſedem· uniuerſale· q· intoto orbe terrarū magiſterium ſuſcepim· neceſſ
e· omniū eccleſiarū ut diligentiſſimā ſollicitudinem ita inſtanter habeamus· ne earū iura auctoritate eiuſdem apo
ſtolorum principis· ceterorūq· ſibi ſubſequentiū uenerabiliū patrum inuiolabilit ſtatuta et cfirmata· nro minuant
ac pereant tempore· ſed potius recorroborata decenter augeantur atq· pficiant· Ideoq· omniū urm noſſe uolum
ſeritatem et induſtriā· quod theoderico dilectiſſimo fratre nro ſcie treuerenſis eccle archiepo· uenientem etiam
oratū ad ſcorum apoſtolorū limina· audiuimus ſicut etiam pdem audiendo immo et legendo cptum habuimus ean
dem ipſam p ceteris galliarum eccleſiis xpiane religionis exordiū· catholicaq· fidei primā rudimenta precepiſſe· p ſan
ctiſſimorū uirorū eucharii· ualerii· matri· et ceterorum euangelicam doctrinam· quos tempore ſuo pdictus bea
tus petrus apoſtolus ordinauit et inſtruxit· necn illuc ad pdicandum direxit· Vnde totius ordinis nre ſedis apoſto
ce cultu· gratuitoq· aſſenſu· iura priuilegiorū quæ aſcā romana mater eccleſia pfatis ſcis eorumq· reliquis ſucceſſoribus
ideſt agricio· maximino· paulino· ſeuero· almificis et apoſtolicis uiris a primordio et uſq· nunc auctentice ceeſſa ſunt·
quæq· etiam ipſius ciuitatis excidio· incendio· aliquoue caſu conſupta appbantur· eidem ſcie treuerenſi eccle p
dictoq· fratri nro theoderico· et p eum cunctis ſucceſſoribus ſuis rectirmare· recorroborare· et omnimodo reſtitue
re dignum duximus· p huius nri apoſtolici priuilegii ualidiſſimā conſtitutione· decernentes· ut quandocūq· ante

Benedictus epſ ſeruus ſeruorum dī · kmus nobis inxpo fratribus · uniuerſis epīs · actotius dignitatis et ordinis · ca
tholicisiuris · pſentibus ſcilicet et futuris · ppetuam ſalutem · Quia licet indigni · diuine · tam dignationis gra dispone
te · beati petri apostolorū principis ſacratiſſimā ſedem · uniuerſale q̄ in toto orbe terrarū magſteriū ſuſcepim · neceſſ
ē omniū eccleſiarū ut diligentiſſimā ſollicitudinem ita inſtanter habeamus · ne earū iura · auctoritate eiuſdem apo
ſtorum principis · ceterorūq; ſibi ſubſequentiū uenerabiliū patrum inuiolabiliter ſtatuta et cōfirmata · nro minuant
ac pereant tempore · ſed potius recorroborata decenter augeantur atq; pficiant · Ideoq; omniū urm noſſe uolum
ſeritatem et induſtriā · quod theodorico dilectiſſimo fratre nro ſcae treuerenſis eccle archiepo · uenientē ram
oratū ad ſcorum apoſtolorū limina · audiuimus ſicut etiam p̄dem audiendo immo et legendo cōptum habuimus ean
dem ipſam p̄ ceteris galliarum eccleſiis xpiane religionis exordiū · catholicaq; fidei prima rudimenta · pcepiſſe · p ſan
tiſſimorū uirorū eucharii · ualerii · matrn · et ceterorum euangelicam doctrinam · quos tempore ſuo p̄dictus bea
tus petrus apoſtolus ordinauit et inſtruxit · necn illuc ad p̄dicandum direxit · Vnde totius ordinis nrae ſedis apoſto
ex cōſultu · gratuitoq; aſſenſu · iura priuilegiorū quae aſcā romana matre eccleſia p̄fatis ſcis eorumq; reliquis ſucceſſoribus
ideſt agricio · maximino · paulino · ſeuero · alpiciis et apoſtolicis uiris · a primordio et uſq; nunc auctenticae ceeſſa ſunt ·
quaeq; etiam ipſius ciuitatis excidio · incendio · aliquoue caſu conſupta appbantur · eidem ſcae treuerenſi eccle · p
dictoq; fratri nro theoderico · et p eum cunctis ſucceſſoribus ſuis reſtirmare · recorroborare · et omnimodo reſtitue
re dignum duximus · p huius nri apoſtolici priuilegii ualidiſſimā conſtitutionē · decernentes · ut quandocūq; ali
principali et apoſtolica ſede epūs · pſbiter · uel diaconus · uel ſubdiaconus · ſiue quilibet ordinarius legatus · p eccleſi
aſticae utilitatis cauſa · ſeu p agenda ſinodo · in galliam · germaniam ue deſtinatus fuerit · treuerenſis pſul poſt eund
apoſtolicū legatum · primū inter alios pontifices locum optineat · et ſi miſſus romanae eccle defuerit · ſimiliter poſt

Koblenz LHA
Best. 1A Nr. 23

imperatorem siue regem sedendi sententiam educendi et synodale iudicii canonice pmulgandi pmatum habeat
pote in illis partibus uicarius nre sedis apostolice merito cstituitur Neq enim dignum e ut illius ecclie presul
aliquo tempore ceteris nn habeatur platus cuius honor in illis partibus sub ipso apostolorum principe ecclie
primitiuus Et qm eiusdem ecclie archipsulem beatum eucharii uidelicet abeato petro apostolorii principe nouit
ordinatum sicut et beatum apollinarem rauennae ciuitatis placuit nobis eidem fratri nro theoderico sce treui
rensis ecclie archiepo cunctisq peum successoribus suis pmittere quatinus sicut inunius beati petri scilicet
apli ordinatione benedictione directione gentibus ad pdicandum xpi euangeliu ambarii ciuitatum pdicatores
equales extiterant ita inmissarii sollemnis celebrandis in equitando cu nacco pstationes et nomi honore equales
existant Crux ante eundem sicut et ante rauennatem archipsulem ubiubi geratur Cardinales quoq pbiteri
fratre nro theoderico archiepo missa celebrante dalmaticis et diaconi una cu pbiteris sandaliis utantur ebdome
darius quoq pbris ad sempetrum missam celebrantibus siue dilectionis inuitu dalmaticis uti pmittim Parinamq
modo sancimus omnis in paroechis eius degentes siue ordinatione et promotione cuuslibet ecclesiastici gradus apon
tifice ipsius pcipientes eidem ipsi matrici ecclie epoq illius debere canonice placere obsequi et iure obedire siqde
co beati clementis papae sup hoc ita cautii uidetur si uobis epis non obedierint oms pbri diaconi subdiaconi ac
eliqui clerici cuncti omsq principes tam maioris ordinis qua inferioris atq reliqui populi tribus et lingue n ob
emperauerint aliminibus scde di ecclie alieni erunt ducente dno Qui uos audit me audit et qui uos spnit me
spernit Int hec quoq oma que ad sepedicta treuerensem ecclam intra et extra ciuitate pinere uidentur ide eccles eum
uniuersis rebus sibi attinentibus seu monasteria tam monachorii quam uirginii de quibus ex pceptis siue scriptis regii seu

Köln. 7
L 4 A
Best. 1 A
Nr. 23

Koblenz LHA
Best. 1A Nr.
23

Benedictus epſ ſeruus ſeruorum dī· kmus nobis mx pōſtoribus· uniuerſis· ſuis· actoribus· dignatus· et ordinis· ca-
tholicis· ſuris· pſentibus· ſcilicet· et futuris· ꝑpetuam· ſalutem· Quia licet indigni· deinde· ſane· dignationis· gra· disponen-
te· beati· petri· apoſtolorū· principis· ſacratiſſimā· ſedem· uniuerſale· q· totoro orbe· regendi· magiſterium· ſuſcepimꝰ· neceſſ
ē· omniū· eccleſiarū· ut diligentiſſimā· ſollicitudinem· ita· inſtanti· habeamꝰ· ne· cassiua· auctoritate· eiuſdem· apo-
ſtolorum· principis· ceteroriq· ſibi· ſubſequentiū· uenerabiliū· patrum· inuiolabilit· ſtatuta· et· cōfirmata· cōminuant·
ac· pereant· tempore· ſed· potius· recorroborata· decent· augeantur· atq· ꝑficiant· Ideoq· omniū· ūrm· noſſe· uolumꝰ·
ſcitatem· et· induſtriā· quod· theo derico· dilectiſſimo· fratre· nro· ſcīe· treuerenſis· eccle· archiepo· ueniente· ꝓ-
oratū· ad· ſcōrum· apoſtolorū· limina· audiuimus· ſicut· etiam· ꝑdem· audiendo· m· et· legendo· cognum· habuimus· ea-
dem· ipſam· p· ceteris· galliarum· eccleſiis· xpiane· religionis· exordiū· catholicaq· fidei· primā· ſuſcepiſſe· p· ſā-
tiſſimorū· uirorū· eucharii· ualerii· materni· et· ceterorum· euangelicam· doctrinam· a quib· eam· primū· dictus· bea-
mus· petrus· apoſtolus· ordinauit· et· inſtruxit· necn· illuc· ad· pdicandum· direxit· Vnde· totus· ordinis· ſtre· ſedis· apoſto-
ex· cōſultu· gratuitoq· aſſenſu· iura· priuilegiorū· quæ· aſcā· romana· matre· eccleſia· ꝑ· anteriores· eorumq· reliquis· ſucceſſoribꝰ·
idest· agricio· maximino· paulino· ſeuero· abbatibus· et· apoſtolicis· ſuris· a primordio· et· uſq· nunc· auctentice· ceſſa· ſunt·
quæq· etiam· ipſius· ciuitatis· excidio· incendio· et· quoue· caſu· conſupta· appbantur· eidem· ſcīe· treuerenſi· eccle· ꝑ-
dictoq· fratri· nro· theoderico· et· ꝑ· eum· cunctis· ſucceſſoribus· ſuis· rectirmare· recorroborare· et· omnimodo· reſtitue-
re· dignum· duximus· ꝑ· huius· nri· apoſtolici· priuilegii· ualidiſſimā· conſtitutione· decernentes· ut· quandocūq· aut·

…ncium scilicet et futurorum ꝑpetuum salutem … quia licet indigni … tam dignitatis gradu ponamur … beati petri apostolorum principis sacratissimam sedem · uniuersale q[uo]q totoro orbe terrarum magisterium susceperimus · necessi… omnium ecclesiarum ut diligentissimam sollicitudinem ita instanter habeamus · ne earum … auctoritate eiusdem apo… rum principis · ceteroriq[ue] sibi subsequentium uenerabilium patrum inuiolabiliter statuta et confirmata · nro minuamus … pereant tempore · sed potius recorroborata decenter augeantur atq[ue] ꝑficiant · Ideoq[ue] omnium uirum nosse uolum… tatem et industriam · quod theodorico dilectissimo fratre nro scie treuerensis eccle archiepo uenientem ad… tu ad scorum apostolorum limina · audiuimus sicut etiam ꝑdem audiendo immo et legendo coptum habuimus ea… in ipsam p ceteris galliarum ecclesias xpiane religionis exordium · catholicam fidei primam rudimenta accepisse · p sa… simorum uirorum eucherii · ualerii · matris · et ceterorum euangelicam doctrinam · quas tempore suo ꝑdictus be… s petrus apostolus ordinauit et instruxit · necnon illuc ad ꝑdicandum direxit · Vnde tamen ordinis nre sedis aposto… cessum · gratumq[ue] assensum · uirum priuilegiorum quae asca romana mater ecclesia plurimis eorumq[ue] reliquis successorib… t agricio · maximino · paulino · seuero · abbatibus et apostolicis uiris a primordio etiam nunc auctenticae cessa sunt · q[uo]d etiam ipsius ciuitatis excidio · incendio · aliquoue casu consupta approbamur · eidem scae treuerensi eccle p… oq[ue] fratri nro theoderico · et ꝑ eum cunctis successoribus suis confirmare · recorroborare · et omnimodo retinue… dignum duximus · ꝑ huius nri apostolici priuilegii ualidissima constitutione · decernentes · ut quandocunq[ue] … ncipali et apostolica sede epc · ꝑsbiter · uel diaconus · uel subdiaconus · siue quilibet ordinarius legitus · ꝑ ecc… et utilitatis causa · seu ꝑ agenda sinodo · in gallias · germanias ue destinatus fuerit · treuerensis ꝑsul post eund… stolici legatum · primum inter alios pontifices locum optineat · et si missus romanae eccle defuerit · similiter p… ecatorem siue regem sedendi · sententiam edicendi · et sinodale iudicium canonice promulgandi primatum habeat · ore in illis partibus uicarius nre sedis apostolicae merito aestimetur · Nec enim dignum e ut illius eccle presul … uo tempore ceteris non habeatur · platus · cuius honor in illis partibus sub ipso apostolorum principe ceteris … ntinuus · In qm eiusdem eccle archiepm sulem beatum eucharium uidelicet a beato petro apostolorum principe nouim… natum · sicut et beatum apollinarem rauennae ciuitatis · placuit nobis eidem fratri nro theoderico sce treue… is eccle archiepo · cunctisq[ue] ꝑ eum successoribus suis ꝑmittere · quatinus sicut in uniuus be… petri scilicet … ordinatione · benedictione · directione gentibus ad ꝑdicandum xpi euangelium ambarum ciuitatum ꝑdicatores … ales extiterant · ita inmissarii sollemnis celebrandis in equirtando cu nacco ꝑstationes · et in omi honore equales … int · Crux ante eundem sicut et ante rauennatem archiepm ubiubi geratur · Cardinales quoq[ue] ꝑsbiteri … e nro theoderico archiepo missa celebrante dalmaticis · et diaconi una cu ꝑsbiteris sandaliis utantur · ebdome… s quoq[ue] pbris ad sempetrum missam celebrantibus sue dilectionis immunis dalmaticis uti ꝑmittim · Parrochiq… sancimus omnes in parrochiis eius degentes · siue ordinatione et promotione cuiuslibet ecclesiastici gradus apon… ipsius percipientes · eidem ipsi matrici eccle epoq illius debere canonice placere · obsequi · et iure obedire · siqde… obedi clemens papa · sup hoc ita cautum uideatur · si uobis epis non obedierint omnes pbri · diaconi · subdiaconi · ac… ni clerici cuncti · omnesq[ue] principes tam maioris ordinis quam inferioris · atq[ue] reliqui populi · tribus et lingue · nam ob… crauerint · aliminibus sede di ecclesie alieni eruntue · dicente dno · Quicunq[ue] …

Koblenz LHA Best. 1A Nr. 23

Koblenz LHA
Best. 1A
Nr. 23

principali et apostolica sede epſ· pſbiter· uel diaconus· uel subdiaconus· siue quilibet ordinarius legatus· ꝓ ecclesi
asticæ utilitatis causa· seu ꝓ agenda sinodo· in galliam· germaniam ue destinatus fuerit· treuerensis pſul post eund
apostolicū legatum· primū int̄ alios pontifices locum optineat· et si missus romanæ ecclæ defuerit· simili ꝑ
imperatorem siue regem sedendi· sententiam edicendi· et sinodale iudiciū canonice ꝓmulgandi ꝑmatium habeat·
pote in illis partibus uicarius nr̄ę sedis apostolicę merito ēstituitur· Neq· enim dignum ē· ut illius ecclę presul
aliquo tempore ceteris ſn habeatur· platus· cuius honor· in illis partibus sub ipso apostolorum principe exti
primitiuus· Et qm̄ eiusdem ecclę archipſulem beatum eucharū uidelicet ab beato petro apostoloru̇ principe nou
ordinatum· sicut et beatum apollinarem rauennae ciuitatis· placuit nobis eidem fratri nr̄o theoderico sc̄ę treu
rensis ecclæ archiepo· cunctisq· peum successoribus suis ꝓmittere· quatinus sicut inuius bea petri scilicet
apli ordinatione· benedictione· directione gentibus ad ꝑdicandum xpi euangeliu· ambaru̇ ciuitatum ꝑdicatores
equales extiterant· ita inmissaru̇ sollemnis celebrandis in equitando cū nacco ꝓstationes· et in omi honore equales
existant· Crux ante eundem sicut et ante rauennatem archi pſulem ubiubi geratur· Cardinales quoq· pſbiteri
fratre nr̄o theoderico archiepo missa celebrante dalmaticis· et diaconi una cū pſbiteris sandaliis utantur· ebdome
darius quoq· pbris ad sem petrum missam celebrantibus siue dilectionis inuitu dalmaticis uti ꝓmittim· Parinamq·
modo sancimus omīs in paroechis eius degentes· siue ordinationē et ꝓmotionē cuiuslibet ecclesiastici gradus apon
tifice ipsius ꝓcipientes· eidem ipsi matrici ecclæ epoq· illius debere· canonice placere· obsequi· et iure obedire· siq̇dē
beati clementis papæ· sup hoc ita cautū uidetur· si uobis epis non obedierint oms pbri· diaconi· subdiaconi· ac
reliqui clerici cuncti· omsq· principes tam maioris ordinis quā inferioris· atq· reliqui populi· tribus et lingue· n̄ ob
temperauerint· aliminibus sedis di ecclæ alieni erunt· dicente dno· Qui uos audit me audit· et qui uos spnit me
spernit· Int̄ hec quoq· oma quę ad sepedictā treuerensem ecclam intra et extra ciuitate pinere uidentur· id ecclæ cum
universis rebus sibi attinentibus· seu monasteria tam monachoru̇ quam uirginu̇· de quibus ex ꝓcepti siue scriptis regu· seu

Benedictus epſ ſeruus ſeruorum dī · kmus nobiſ mxpo ſtat tuus · uniuerſis epīs · actoribus dignitatis et ordinis ec
holicis uiris · pſentibus ſcilicet et futuris · pp petuam ſalutem · Quia licet indigni · tamen dignationis gradus pondu
e · beati petri apoſtolorū principis ſacratiſſimā ſedem · uniuerſale q̄ in toto orbe tenet magiſterium ſuſcepim · neceſſ
omniū eccleſiarū ut diligentiſſimā ſollicitudinem tam inſtanter habeamus · nec earū ulla auctoritate eiuſdem apoſ
rum principis · ceteroriq̄ · ſibi ſubſequentiū uenerabiliū patrum inuiolabiliter ſtatuta et cōfirmata · nro muniant
ne pereant tempore · ſed potius recorroborata decenter augeantur atq; pficiant · Ideoq; omniū uram noſſe uolum
tatem et induſtriā · quod theoderico dilectiſſimo fratre nro ſcae treuerenſis eccle archiepo uenienti ad
tū ad ſcorum apoſtolorū limina · audiuimus ſicut etiam pdem audiendo multo et legendo cognitum habuimus ea
m ipſam p ceteris galliarum eccleſiis xpiane religionis exordiū · catholicam fidei primam ſuſcepiſſe · pſa
ſimorū uirorū euchrī · ualerī · matīi · et ceterorum euangelicam doctrinam · quos tempore ſuo pdictus be
ſ petrus apoſtolus ordinauit et inſtruxit · necn illuc ad pdicandum direxit · Vnde tocius ordinis nre ſedis apoſto
ē ſultus · gratuitoq; aſſenſu · uris priuilegiorū que aſcā romana mater eccleſia pbatiſſimis eorumq; reliquis ſucceſſoribꝫ
ſt agricio · maximino · paulino · ſeuero · abbatibus et apoſtolicis uiris · a primordio et uſq; nunc auctoritate ceſſa ſunt ·
q; etiam ipſius ciuitatis excidio · incendio · aliquoue caſu conſumpta approbamus · eidem ſcae treuerenſi eccle · p
toq; fratri nro theoderico · et p eum cunctis ſucceſſoribus ſuis confirmare · recorroborare · et omnimodo reſtitue
dignum duximus · p huius nri apoſtolici priuilegii ualidiſſimā conſtitutionē · decernentes · ut quandocūq; archi
ncipali et apoſtolica ſede epūs · pbiter · uel diaconus · uel ſubdiaconus · ſiue quilibet ordinarius legatus · pro
ce utilitatis cauſa · ſeu p agenda ſinodo · in galliam · germaniam uel deſtinatus fuerit · treuerenſis pſul poſt eund
ſtolicū legatum · primū inter alios pontifices locum optineat · et ſi miſſus romanae eccle defuerit · ſimili poſt
ceptorem ſiue regem ſedendi · ſententiam edicendi · et ſinodale iudicium canonice pmulgandi primatum habeat ·
ote miſſis partibus uicarius nre ſedis apoſtolice merito eſtituitur · Nec enim dignum ē ut illius eccle preſul
uo tempore ceteris inhabeatur · platus · cuius honor in illis partibus ſub ipſo apoſtolorum principe exti
nituus · Iam eiuſdem eccle archipſulem beatum eucharium uidelicet a beato petro apoſtolorū principe noui
inatum · ſicut et beatum apollinarem rauennae ciuitatis · placuit nobis eidem fratri nro theoderico ſcē treu
ſi eccle archiepo · cunctisq; p eum ſucceſſoribus ſuis p mittere · quatinus ſicut munus beati petri ſcilicet
ordinatione · benedictione · directione gentibus ad pdicandum xpi euangelium ambarū ciuitatum pdicatores
ales extenderant · ita inmiſſarii ſollemnis celebrandis in equirando cū nacco pſationes et in omi honore equales
int · Crux ante eundem ſicut et ante rauennatem archipſulem ubiubi geratur · Cardinales quoq; pbiteri
e nro theoderico archiepo miſſā celebrante dalmaticis et diaconi una cū pbiteris ſandaliis utantur · ebdome
ſ quoq; pbris ad ſcm petrum miſſam celebrantibus ſiue diſcretionis immutu dalmaticis uti p mittimus · Parinaq;
ſancimus omnes in parochiis eius degentes · ſiue ordinatione et promotione cuiuslibet eccleſiaſtici gradus apon
ipſius ſuſcipientes · eidem ipſi matrici eccle epoq; illius debere canonice placere · obſequi · et iure obedire · ſiqđē
ō beati clementis pape · ſup hoc ita cautū uidetur · ſi uobis epīs non obedierint omnes pbri · diaconi · ſubdiaconi · ac
u clerici cuncti · omnes

Koblenz LHA Best. 1 A Nr. 23

impatorem siue regon sedendi sententiam edicendi et synodale iudicii canonice promulgandi primatum h
pote in illis partibus uicarius nr̄e sedis apostolice merito censetur. Nec enim dignum ē ut illius eccl
aliquo tempore ceteris nō habeatur. platus. cuius honor in illis partibus sub ipso apostolorum principe
primitiuus. Et qm̄ eiusdem eccl̄e archiepm̄ beatum eucharium uidelicet abeato petro apostolorū principe
ordinatum. sicut et beatum apollinarem rauennae ciuitatis. placuit nobis eidem fratri nr̄o theoderico s
rensis eccl̄e archiepo. cunctisq; peum successoribus suis pmittere. quatinus sicut in uniuis be petri sc
apli ordinatione benedictione directione gentibus ad p̄dicandum xpi euangeliu ambarū ciuitatum p̄di
equales extiterant. ita inmissarū sollemnia celebrandis in equitando cū naccō pstationes et inomi honore
exultant. Crux ante eundem sicut et ante rauennatem archiepm̄ ubiubi geratur. Cardinales quoq; p
fratre nr̄o theoderico archiepo missā celebrante dalmaticis et diaconi una cū pbiteris sandalia induantur. eb
darius quoq; pbr̄is ad sempeterna missam celebrantibus siue dilectionis munera dalmaticis uti pmittim. Pa
modo sancimus omnes in parochiis eius degentes. siue ordinationē et promotionē cuiuslibet ecclesiastici gradus
nifice ipsius percipientes. eidem ipsi matrici eccl̄ae epo q illius debere canonice placere obsequi. et iure obedire
beati clementis pape. sup hoc ita cautū uideatur. si uobis epis non obedierint omnes pbri diaconi subdiac
reliqui clerici cuncti. omnesq; principes tam maioris ordinis quā inferioris. atq; reliqui populi tribus et lingue
emperauerint. aliminibus sedis di eccl̄e alieni erunt. dicente dno. Qui uos audit me audit. et qui uos spnit
spernit. Inter hec quoq; oma quę ad sepedictā treuerensem eccl̄am intra et extra ciuitatē punere uidentur. ide eccl
uniuersis rebus sibi attinentibus. seu monasteria tam monachorū quam uirginū. de quibus ex preceptis siue scriptis reg
imperatorū. siue eorundem fundatorū auctoritate ad se punent. et punere debent. et quicquid omnino illa ipsa
ubiubi et quoquo merito possidet. et possidere debet. generalit et specialit concedimus roborantes. p̄dicto theode
fratri et coepo nro. suisq; successoribus ad ppetuam sedē treuerensis eccl̄e dominationē atq; ditionē. phibē nr
licē preceptionis seriem. apsenti tertia indictione. et usq; in finem seculi ualituram. Contra quā siquis hominū quolibe
agere psumpserit. et quicquid iste et canonice a nobis decretum ē in aliquo infringere temptauerit. sciat se ex di impiis et p
beatissimi apostolorū principis. omniumq; sanctorū. ac deinde nra auctoritate damnandū et anathematizandū. et
omnibus impiis etno supplicio deputandū. Qui u hoc ipsum nostrū priuilegiū obseruare custodire. ampliare
studuerit. benedictionis gram. et misericordię plenitudinē in celestibus castris inter electorū num
sequi mereatur. Scriptū p manum stephani notarii et regionarii. et scriniarii sc̄e sedis apostolice. in mense ia
dictione sexta tertia. BENE VALETE. Dat xv kl feb. p manū wedemi sep̄ ecclesie sc̄e sedis apostolice
no do papatus pontificatus domni nr̄i benedicti sexti septimi papę primo imperantissimo p̄ magno ottone ado co
magni imp anno septimo in dictione sexta tua.

Koblenz LHA, Best. 1 A Nr. 23

Koblenz LHA
T. Benedikt. f. Gb. von Trier 975 I 18

Koblenz LHA
Best. 1A Nr. 25

IOHANNES ēPS SERUUS SERUORŪ DI DILECTO IN DNO
filio. MEINGAUDO. scāe treuerensis ecclie archiepo. sidutē & apostolicā benedictionē. Officiū sacerdotis assumere si interiori uigilantia ppendamus. plus ē oneris quā honoris. Quippe qui ppria curare nonsufficit. nisi & salubriter gesserit aliena. Nam adhoc pastoralis regiminis curā adgredit. ut alios inse sollicitudinē pia pulsione suscipiat. & ineos sēsē custodia uigilanter disponat. ut lupus insidians. possibilitatē ineo nrumpendi nhabeat. nec lesionē ouib; inferat. Sic qui animarū curā suscepimus. assiduā debem sollicitudinē exercere. ut callido. antiquoq; humani generis inimico. admi pcludamus. & totis contra eius uoracitatē uirib; obsistam. ne nra forte desidia rabida qđ absit quēquā fauce deglutiat. & eius admiram ninmerito aplicæ penā pdituo. qui cōmissos sollicita custodire cautela neglegim exhibe amus ergo qđdiam. & quib; diuini dispensatione consilii pēsse nos contigit. p desse quantū possum festinem. ut dū creditor rationes nobiscū posituris ad uenerit lucrū nos fecisse repperiat. & sua nos sicut pmisit remuneratione lētificet. Igit quia postulasti anobis. quatin pallii usū tuę confratnitati concederem. qđ ne temere de nra. pcessisse uideat uoluntate. secundū antiquos eidem scāe TREUERENSIS ecclē tuos pdecessos quieodem usi sunt auctoritatē. dignū duxim tuę meritę qualitati nesse abnegandū. Hoc te nihilhomin ammonentes. ut sicut anobis huī decoris usū adsacerdotalis officii honorē accepisse te gaudes. ita etiā morū atq; actuū pbitate susceptū in xpo sacerdotiū adornare contendas. Sic & enī alterno eris decore conspicuus. si cū habitu corporis. mentis quoq; bona concordant. ut si foris cōponit. intus aut directus. dō cuppheta uere dicere possis. Prouidebo dō inconspectu meo sēp. ut sit addextris mihi ne umquā comouear. Nos etiā pdecessos pia facta nros indignū ducentes aliquatēn demutare quin potius pōnā firmare uolentes & roborare. almitati tuę eidem indumenta decorē incelebrandis missarū sollēpnis adsacerdotalis officii concedi

Koblenz LHA
Best. 1A Nr. 25

IOHANNES EPS SERUUS SERUORU DI DILECTO IN DNO
filio MEINGAUDO scae treuerensis ecclie archiepo salutē &
licā benedictionē Officiū sacerdotis assumere si interiori uigilantia ppen
damus plus ē oneris qua honoris Quippe qui ppria curare nonsufficit nisi
& salubriter gesserit aliena Nam adhoc pastoralis regiminis curā adgredit
ut alios inse sollicitudinē pia pensione suscipiat & ineos sese custodia uigi
lanter disponat ut lupus insidians possibilitatē ineo irrumpendi nhabeat
nec lesionē oūb; inferat Sic qui animarū curā suscepimus assiduā debem
sollicitudinē exercere ut callido antiquoq; humani generis inimico aditu
pcludamus & totis contra eius uoracitatē uiribus obsistam: ne nra forte desi
dia rabida qd absit quēquā fauce deglutiat & eius admiram nimmeritoap
plicā penā pdicto qui cōmissos sollicita custodire cautela neglegim exhibe
amus ergo qd dicam & quib; diuini dispensatione consilii pesse nos contigit p
desse quantū possum festinem ut dū creditor rationes nobiscū posituris ad
uenerit lucrū nos fecisse repperiat & sua nos sicut promisit remuneratione
letificet Igit quia postulasti anobis quatin pallii usū tuę confratrnitati
concederem qd ne tenere de nra pcessisse uideat uoluntate secundū
antiquoq; eidem scae TREUERENSIS eccle tuoq; pdecessoq; quieodem usi
sunt auctoritatē dignū duxim tuę meritę qualitati nesse abnegandū
Hoc te nihilhomin amminonentes ut sicut anobis hui decoris usū adsacer
dotalis officii honorē accepisse te gaudes ita etiā morū atq; actuū pbita
te susceptū in xpo sacerdotiū adornare contendas Sic & eni alterno eris
decore conspicuus si cū habitu corporis mentis quoq; bona concordant ut
si foris cōposit intus autē directus dō cuppheta uere dicere possis Irou
debo dō inconspectu meo sēp ut sit addextris mihi ne umquā comouear
Nos etiā pdecessoq; pia facta nroq; indignū ducentes aliquatenus demutare
quin potius poma firmare uolentes & roborare almitatu tuę eidem indu
menta decorē incelebrandis missaru sollēpnis adsacerdotalis officii concedi

plicæ pena pdicto. qui cōmissos sollicita custodire cautela neglegim⁹. Exhibe
amus ergo qd diam⁹. & quib; diuini dispensatione consilii p̄esse nos contigit. p
desse quatenus possum⁹ festinem⁹. ut dū creditor rationes nobiscū posituri ac
ueneritis lucrū nos fecisse reperiat. & sua nos sicut promisit remuneratione
letificet. Igit² quia postulasti a nobis. quatin⁹ pallii usū tuæ confratrnitati
concederem⁹. qd ne temere de nra p̄sumpsisse uideat² uoluntate. secundū
antiquos eidem scæ TREVERENSIS ecclē tuos p̄decessos qui eodem usi
sunt auctoritate. dignū duxim⁹ tuæ meritæ qualitati nēsse abnegandū
Hoc te nihilhomin⁹ a mmonentes. ut sicut a nobis huius decoris usū ad sacer
dotalis officii honorē accepisse te gaudes. ita etiā morū atq: actuū pbita
te susceptū in xpo sacerdotiū adornare contendas. Sic & eni alterno eris
decore conspicuus. si cū habitu corporis. mentis quoq: bona concordant.
si foris cōposit⁹. intus aut directus. dō cū pphetā uere dicere possis. Proui
debo dō inconspectu meo sēp. ut sit addextris mihi ne umquā cōmouear.
Nos etiā p̄decessos pia facta nros indignū ducentes aliquatenus⁹ demutari
quin potius pōnā firmare uolentes & roborare. Almitatis tuæ eidem indu
mentū decorē incelebrandis missarū sollēpnis ad sacerdotalis officii concessi
mus honorē. Salicet mōnib; principalib; festis. & insollēpnitatib; sanctorū quo
cōrpora intus ecclesiis requiescunt. Sollicite uigilanterq: & si ammonitore
egeas tua cōmonentes dilectionē. ut in officio tibi credito ita te dignū exhi
beas. ut cū fructu bonorū operū ad gaudia æterna pueniasⁱ. Ā mē

Scriptū p manus pegri notarii scæ romanæ ecclesiæ
mense octobris. indictione septima

Best. 1 A Nr. 25

Koblenz LHA

† Joh. XVIII † Rs. Reingard v. Trier (1008) X

Koblenz LHA
Best. 1 A n. 27
JL 4010

Koblenz LHA, Best. 1A n. 27 fol. 40v.

nitu aptor & in sollepnitate omnium eorum. In festis quoq; illis & eis quas corpora & reliquie in tuo

episcopatu habentur. Et in dedicatione tue ecclie. & in die annue ordinationis tue. & siquando sacros ordines

conferre facere digneris. Concedimus & tibi licentiam karissime fili. quoc ante te gestandi. Omipotens

dns fraternitatem tuam dilectissime hic & in futuro custodiat. Sicq; mentem nram in seruicio suo

corroborare & p bone administratis pastoralis curis officio. in acterna beatitudine laborare nos pre-

stet. Bene valete.

Koblenz LHA, Best. 1A n. 27

JL 4010

VI IDUS OCTOBRIS

Staatsarchiv Koblenz

P. Bunnus 1016. IV.

[illegible] Fris Seruus [illegible]

sēc reuerencē sedis archiepō uenerabili ēmā in dño [illegible] apostolicam benedictionem

Apostolicē sollicitudinē conuenit benignū erga frēs semp̄ pbere affectū [illegible]

lesq; ēt uidentē cōmodare assensum. Vnde dilectissime fr̄: quia postulasti a me uti uxorē more pdecē

usq; usū t' pallii ēcederem. libenter uobo tuo annuim⁹: sollertē fraternitatē tuā cōmonemus. vt exteriori

habitū moru pbitate exornes. taleq; te in omib; exhibeas. ut erga dispensationis officiū pastor

sēc: amministrare studeas. Tunc enī uidua lucerna quē in domo di lucē cunctis apparebis ēspicuus

exteriori habitu ita & interiori fueris adornatē. crucēq; xpi quā sub[illegible]lu speciē gestas in corpore

decreueris portare in mente. damans cū apō mihi mundus crucifixus ē. & ego mundo. Desiderantē

& addens illud ppheē. Confige dñe timore tuo carnes meas. Debita g̃ [illegible]

fide pallii t' [illegible]

Bes. 1A n. 26

Koblenz LHA JL. 4010

[illegible]

[illegible] quiq; corpora de rinquiç intra episcopatu habeantur [illegible] ndalcenone vie eccle [illegible]
[illegible] missaç & si quando sacros ordines cõperint [illegible] concedim[illegible] [illegible] lemne
[illegible] ame tu gestandi. Omps, dns sanctitate tuã dileccissime [illegible] hic & insuarg custodiã. Sic g̃ nec[illegible]
[illegible] crumo suo corroborã vt p bene amministrare pastoralis curç officio [illegible] cõna beatitudine laborã
[illegible] mittã. Bene valete.

[illegible] benedicti epi[illegible]

[illegible]

Koblenz LHA

JL. 4010

Koblenz LHA Best. 1 A n. 26

P. Gundlach VIII. f. Trier

1076 IV 8

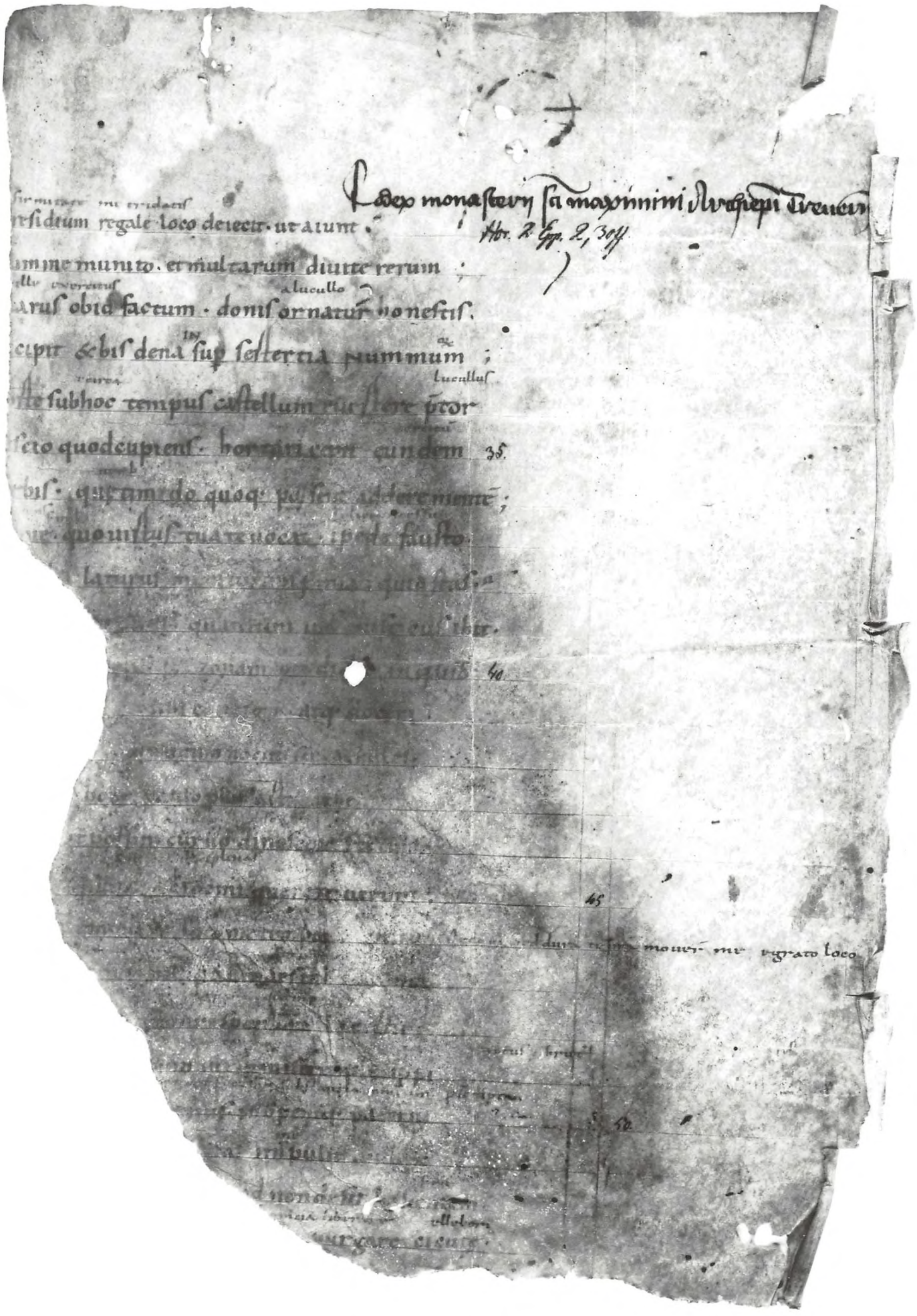

Koblenz LHA Best. 701 Nr. 759,32

Koblenz LHA

Best. 701

Nr. 759,32

Kobl. LHA Best. 701 No. 759,32

Koblenz LHA

Best. 701

Nr. 759,32

AXILIATRIX MICHIESTO
BURINITAS SANCIA.
BEATISSIMO PAPAE DAMASO
HIERONIMUS SALUTEM IN XPO.

NOVVM OPVS

FACIS ME COGIS EXIGERE. VT POST
EXEMPLARIA TOTO ORBE DISPERSA QUAS
SIQUIDEM ARBITER SEDEAM. ET QUIA INTER
SE VARIANT QUAE SINT ILLA QUAE CUM GRECA
CONSENTIANT. VERITATEM DECERNAM.
Paene labor sed pericula praesumptio iudicare decet eorum.
ipsum ab omnibus iudicandum. senem mutare linguas.
et canescenti mundum adimita retinere parvulos.
Quis enim doctus partem vel indoctus cum manus uo
lumen adsumserit. et a falsa qua semel imbiberit vide
ri discrepare quod lectitat nisi tota cum pertinacia
me falsarium. me clamans et sacrilegum qui audeam
aliquid in veteribus libris addere. mutare. corrigere.
Adversus quam invidiam duplex causa me consolatur.
Quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes. et verum
non esse quod variat cum maledicorum testimonio com
probatur. Si enim latinis exemplaribus fides adhi-

Koblenz, Pfarrei

17.6.96

Frau Prof.
Dr. Christina Meckelnborg
Universität Osnabrück
FB Sprach- und Literaturwissenschaft
49069 Osnabrück

Sehr verehrte Frau Meckelnborg,

vielen Dank für Ihr Schreiben vom 10. 6.! Das Koblenzer Evangeliar ist offenbar in einem tüchtigen Skriptorium geschrieben worden und daher recht interessant. Es ist wohl im letzten Drittel des 10. Jhs. entstanden. Dafür sprechen allerlei Einzelheiten wie die recht lockere Buchstabenfügung, das offene cc-a (auf das Sie schon hingewiesen haben), die Majuskeln N und M, die anstelle von Minuskeln verwendet werden, auch das Nebeneinander von ligiertem und nicht ligiertem st. Eine genaue Lokalisierung kann ich Ihnen nicht bieten. Der Codex scheint mir etwas mit Bamberg Staatsbibl. Class. 3 (vgl. meine "Bamberger Hss. des 10. und des 11. Jhs." S. 125) und den nichttrierischen Händen des Wolbodopsalters (Brüssel BR 9188-9189) verwandt zu sein. Aber es wäre leichtsinnig, daraus schon auf dasselbe Skriptorium zu schließen, zumal da das Koblenzer Evangeliar vermutlich um eine Generation älter ist als die beiden genannten Codices. So kann man nur etwas vage sagen, daß das Evangeliar im moselländisch-niederrheinischen Raum entstanden ist.

Für Ihre weiteren Forschungen wünsche ich Ihnen viel Erfolg.

Mit freundlichen Grüßen

sondern an einer anderen Vorlage orientiert hat: Rechts und links in den oberen Zwickeln der Kiliansmarter und der Nikolaus-Maria-Platte sitzen Abb. 270b Blattornamente. Sie sind zweischichtig: in der innersten Ecke haben wir jeweils ein dreilappiges Blatt; darunter sprießt ein größeres, vegetabiles Gebilde hervor, das aus zwei Rippen besteht, die sich am Ende nach links und nach rechts einrollen. Die entsprechenden Zwickelornamente des Koimesisreliefs sind viel einfacher gestaltet, denn dort sehen wir jeweils nur ein kleines Blatt, das sich etwas auseinanderfächert. Die Würzburger Eckfüllungen finden dagegen eine zwar nicht genaue, aber gut vergleichbare Parallele in einem zur malerischen Gruppe gehörigen Elfenbein des New Yorker Metropolitan Museums (Nr. 17. 190. 44), wo die Zwickel ebenfalls zwei- Abb. 271 schichtig dekoriert sind[146]. Damit ist erwiesen, daß die vegetabilen Zwickel des Kiliansmartyriums und der Nikolaus-Maria-Platte nicht Erfindungen des fränkischen Schnitzers sind und auch nicht ihr Vorbild in der Münchner Koimesis haben, sondern offenbar auf ein verlorenes Elfenbein der malerischen Gruppe zurückgehen.

Da alle von Goldschmidt vorgetragenen Argumente nicht überzeugen können, wird man die These einer Michelsberger Schnitzerschule aufgeben müssen. Als Alternative bietet sich die Lokalisierung der Werkstatt in Würzburg an. Die drei Hauptstücke stammen, wie gesagt, aus dem Würzburger Dom. Allerdings hatte Goldschmidt angenommen, daß das Nikolaus-Maria-Relief ursprünglich Kloster Komburg zugedacht worden sei, weil dessen Patron der heilige Nikolaus war. Das ist nicht mehr als eine ansprechende Vermutung, beweisen läßt sie sich nicht. Aber selbst wenn sie zuträfe, wären wir immer noch im Würzburger Umkreis, genauer gesagt: in der Würzburger Diözese (und nicht in der Bamberger). Es spricht alles dafür, daß die Schnitzerwerkstatt hier ihren Standort gehabt hat, womöglich in der Bischofsstadt selbst.

Goldschmidt setzte die Tätigkeit dieser Schule ins Ende des 11. Jahrhunderts, weil Komburg erst 1079 gegründet worden sei[147]. Wie schon erwähnt, ist es bloß eine Hypothese, daß das Nikolaus-Maria-Relief für Komburg bestimmt gewesen sei, und insofern ist auch die daraus abgeleitete

146) GOLDSCHMIDT – WEITZMANN 2, S. 26 Nr. 6, Taf. II 6.

147) Vgl. H. JAKOBS, Die Hirsauer (1961) S. 44; R. JOOSS, Komburg, in: F. QUARTHAL, Die Benediktinerklöster in Baden-Württemberg (Germania Benedictina 5, 1975, ²1987) S. 351–358.

Prof. Dr. Christina Meckelnborg
Universität Osnabrück
FB Sprach- und Literaturwissenschaft
49069 Osnabrück

Berlin, den 10.6.1996

Herrn
Prof. Dr. Hartmut Hoffmann
Universität Göttingen
Seminar für mittlere und neuere Geschichte
Platz der Göttinger Sieben 5

37073 Göttingen

Betr.: Evangeliar aus Koblenz (ohne Signatur)

Sehr geehrter Herr Hoffmann,

als ich mich kürzlich im Landeshauptarchiv Koblenz aufhielt, um das Manuskript meines in den letzten Jahren erstellten Kataloges der dortigen mittelalterlichen Handschriften einzureichen, zeigte mir einer der Archivare Kopien eines vollständigen Evangeliars, das in einer Koblenzer Pfarrei aufbewahrt wird und das wegen seiner Bedeutung möglichst noch in den Koblenzer Handschriftenkatalog eingearbeitet werden sollte. Nach Auskunft des Archivars besagt eine neuzeitliche Notiz im Einband der Handschrift, daß das Evangeliar ein Geschenk Ludwigs des Frommen an das Koblenzer Stift St. Kastor ist.

Ich selbst habe das Original leider noch nicht einsehen können, würde die Handschrift jedoch der Zeit um 1000 oder dem ersten Viertel des 11. Jahrhunderts zuweisen. Die Schrift, die von verschiedenen Schreiberhänden stammt, weist einige Auffälligkeiten auf, darunter insbesondere das diplomatisch anmutende a, die schnörkelhaften Aufsätze bei est (Bl. 5 letzte Zeile), die i-Ligatur (Bl. 5 Z. 14 und 15), das ausgeprägte z, die griechischen Buchstaben der Nomina sacra und des Amen (Bl. 7).
Meine ursprüngliche Hoffnung, aufgrund dieser Merkmale vielleicht sogar das Skriptorium herausfinden zu können, erfüllte sich jedoch nicht.

Da mir auch meine ehemaligen Kollegen aus der Handschriftenabteilung der Staatsbibliothek zu Berlin nicht weiterhelfen konnten, möchte ich Sie als den größten Kenner der Handschriften des 10. und 11. Jahrhunderts fragen, ob Sie die Schreiberhände zeitlich und regional näher einordnen könnten oder sie möglicherweise gar aus eigener Anschauung kennen.

Für eine kurze Antwort wäre ich Ihnen überaus dankbar. Die beigefügten Kopien können Sie selbstverständlich gern behalten.

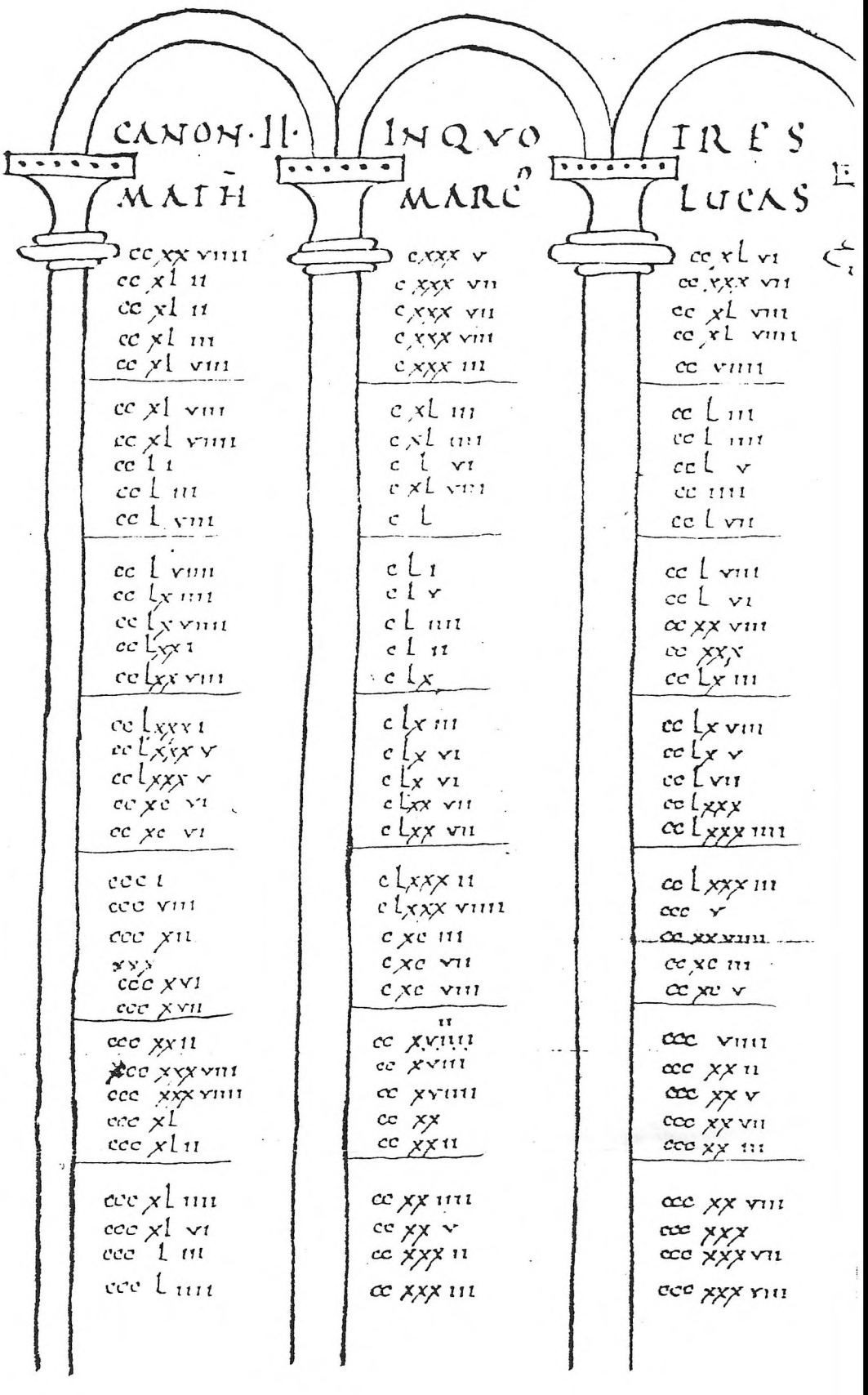
Mit freundlichen Grüßen

C. Meckelnborg

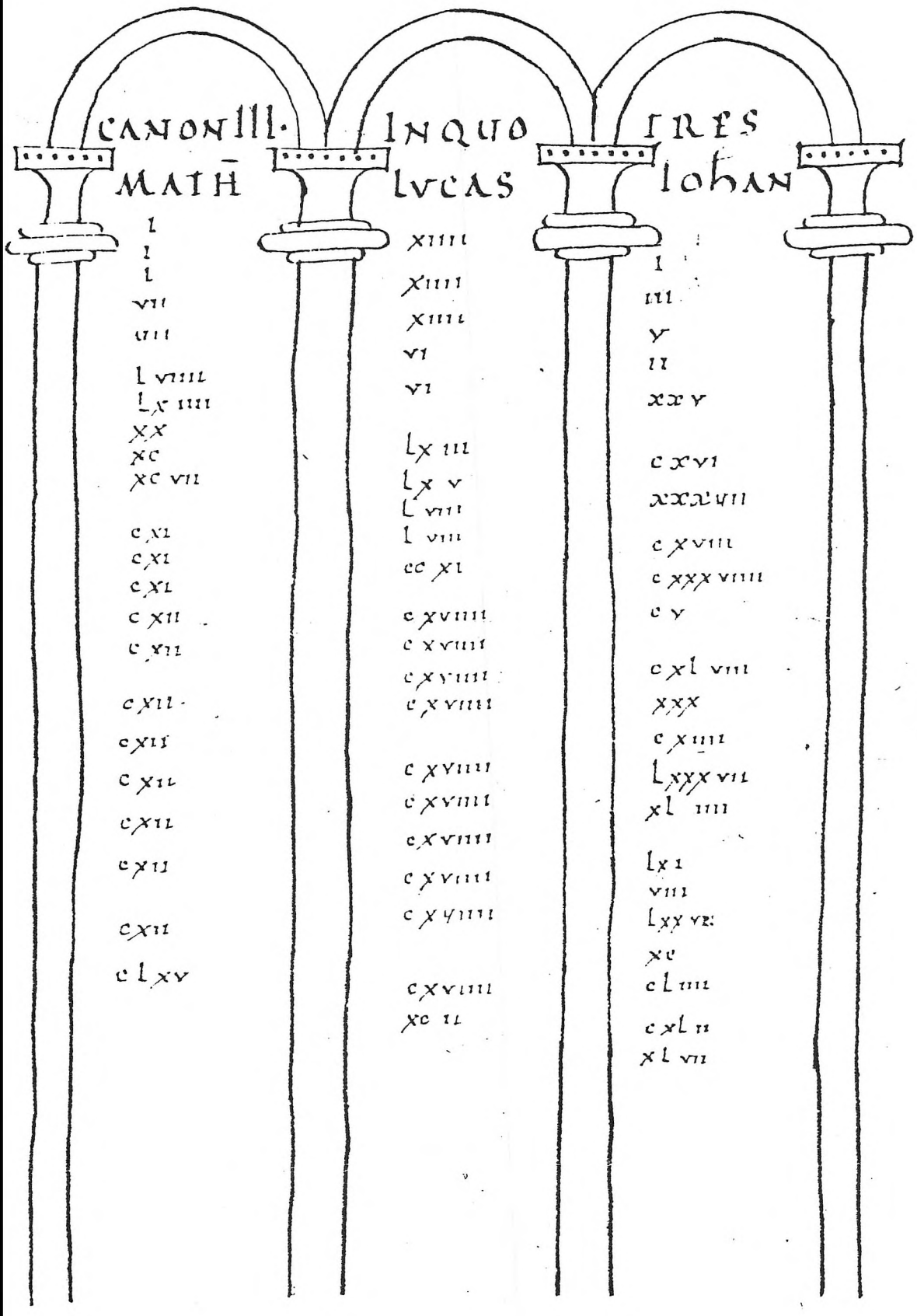
pennas aquilę ad altiora festinans de uerbo di
disputat · cetera quę secum in eundem sensum pro
ficiunt · Crura eorum recta et pennata pedes · et
quocūq: spūs ibat · ibant et non reuertebantur ·
Dorsa eorū plena oculis et scintillę ac lampades
in medio discurrentes · et rota intra rotam insin
gulis iiii or facies · Unde et apocalypsis Iohannis
post expositionem xxiiii or seniorum quisq: tenentes
citharas et fialas adorant agnum di · Introducit
fulgora et tonitrua · et vii tē spūs discurrentes et mare
utrum · et iiii or animalia plena oculis dicens ·
Animal primum simile leoni · et secundus simile
uitulo · et tertium simile homini · et quartum
simile aquilę uolanti · et post paululum plenus
inquid erant oculis · et requiem non habebant die ac
nocte dicentium · sēs sēs sēs dns deus omnipotens qui erat ·
et qui est · et qui uenturus est · Quibus cunctas prę
capue ostenditur ; iiii or tantum debere euange
lia suscepi et omnes Apocryforum nenias
moratus maxime his hereticis quam uiuis
ecclesiasticis cum hoc deus ·

INCIPIT ARGUMENTUM.

Koblenz

CANON·II·
MATH
INQVO
MARC
IRES
LUCAS
E
CC XX VIIII
CC XL II
CC XL II
CC XL III
CC XL VIII
CC XL VIII
CC XL VIIII
CC L I
CC L III
CC L VII
CC L VIII
CC LX IIII
CC LX VIIII
CC LXX I
CC LXX VIII
CC LXXX I
CC LXXX V
CC LXXX V
CC XC VI
CC XC VI
CCC I
CCC VIII
CCC XII
XXX
CCC XVI
CCC XVII
CCC XXII
CCC XXX VIII
CCC XXX VIIII
CCC XL
CCC XLII
CCC XLIIII
CCC XLVI
CCC L III
CCC L IIII
C XXX V
C XXX VII
C XXX VII
C XXX VIII
C XXX III
C XL III
C XL IIII
C L VI
C XL VIII
C L
C L I
C L V
C L IIII
C L II
C LX
C LX III
C LX VI
C LX VI
C LXX VII
C LXX VII
C LXXX II
C LXXX VIIII
C XC III
C XC VII
C XC VIII
CC XVIIII
CC XVIII
CC XVIIII
CC XX
CC XXII
CC XX IIII
CC XX V
CC XXX II
CC XXX III
C XL VI
CC XXX VII
CC XL VIII
CC XL VIIII
CC L III
CC L IIII
CC L V
CC IIII
CC L VII
CC L VIII
CC L VI
CC XX VIII
CC XXX
CC LX III
CC LX VIII
CC LX V
CC LVII
CC LXXX
CC LXXX IIII
CC LXXX III
CCC V
CC XXXIIII
CC XC III
CC XC V
CCC VIIII
CCC XX II
CCC XX V
CCC XX VII
CCC XX III
CCC XX VIII
CCC XXX
CCC XXX VII
CCC XXX VIII

Koblenz

CANON III.
MATH
I
I
I
VII
VII
L VIIII
LX IIII
XX
XC
XC VII
C XI
C XI
C XL
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C XII
C L XV
IN QUO
LUCAS
XIIII
XIIII
XIIII
VI
VI
LX III
LX V
L VIII
L VIII
CC XI
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
C XVIIII
XC II
TRES
IOHAN
I
III
V
II
XXV
C XVI
XXXVII
C XVIII
C XXX VIIII
C V
C XL VIII
XXX
C XIIII
L XXX VII
XL IIII
LX I
VIII
L XX VI
XC
C L IIII
C XL II
XL VII

Koblenz

sedebat cum ministris. ut uideret finem. Mat cccviii
Princeps autē sacerdotū et omē concilium Can ii
quęrebant falsum testimonium contra ihm. Mar cl xxxviii
ut eum morti traderent. et non inuenerunt Luc ccc v
cum multi falsi testes accessissent.

Nouissimę autē uenerunt duo falsi testes. et di Mat cccxiii
xerunt. Hic dixit. Possum destruere templū dei. Can xi
et post triduum regedificabo illud. Et surgens Mar cxc
princeps sacerdotū. ad illi. Nichil respondes
ad ea quę isti aduersum te testificant.

Ihc autem tacebat. Et princeps sacerdotum
ait illi. Adiuro te per dm uiuum. ut dicas
nobis si tu es xpc filius dei. Dicit illi ihc. Tu dixisti. Mat ccc x
Uerūtamen dico uobis. A modo uidebitis filiū hominis Can i
sedentē a dextris uirtutis dei. et uenientē in nubibus cęli. Mar cxc i
Luc cc xc vii
Ioh lxxxviii

Tunc princeps sacerdotū scidit uestimenta sua dicens. Mat ccc xi
Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus. Can vi
Mar cx ii

Ecce nunc audistis blasphemiā. q̄d uobis uidetur. Mat ccc xii
Illi respondentes dixerūt. Reus est mortis. Can ii
Mar cxc iii
Luc cc xc viii

Tunc exspuerunt in faciem eius. et colaphis Mat ccc xiii
eum ceciderunt. Alii autē palmas in faciem Can i
ei dederūt dicentes. Prophetiza nobis xpe. Mar cxc iiii
Quis est qui te percussit. Luc cc xc iiii
Ioh cl xxii

Koblenz

Non est longe a regno dei.
Et nemo iam audebat eum interrogare.
Et respondens ihc dicebat docens in templo.
Quomodo dicunt scribe xpm filium ee dauid.
Ipse enim dauid dicit in spiritu sco.
Dixit dns dno meo sede ad extris meis donec
ponam inimicos tuos scabellu pedum tuor.
Ipse ergo dauid dicit eum dnm. et unde est
filius eius. Et multa turba libenter
eum audiebat.
Et dicebat eis in doctrina sua. Cauete a scribis
qui uolunt in stolis ambulare. et salutari
in foro. et in primis cathedris sedere in
synagogis. et primos discubitus in cenis.
Qui deuorant domos uiduarum sub obtentu p
lixe oronis. hi accipient plurius iudicium.
Et sedens ihc contra gazophylacium. aspicie
bat quomodo turba iactaret aes in gazophy-
lacium. Et multi diuites iactabant multa.
Cum uenisset aute una uidua pauperecula. misit
duo minuta quod e quadrans.
Et conuocans discipulos suos. ait illis. Am dico
uobis qm uidua hec pauperecula plus omib;

Mat cxxxiii
Can ii
Mat cxxxvi
Luc cxliii
Mat cxxxviii
Can ii
Mat cxxxv
Luc cxlv
Mat cxxxv
Can ii
Mat cxxxviii
Luc cxlvi
Te xxxvii
Mat cxxxvi
Can viii
Luc cxlvii

Koblenz

xpm pdi. Et resurgere a mortuis die tertia.
Et predicare in nomine eius penitentiam et remissio-
nem peccatorum in omnes gentes.
Incipientibus ab hierosolima et vos estis testes horum. Et ego
mitto promissum patris mei in vos. vos autem sedete in ciuitate. quo adusq;
induamini uirtute ex alto.
Et duxit autem eos foras in bethania et eleuatis manibus suis benedixit eis.
Et factum est dum benediceret illis recessit
ab eis. et ferebatur in celum.
Et ipsi adorantes regressi sunt
in hierusalem cum
gaudio magno.
Et erant semper in templo
laudantes et benedicentes deum.
Amen.

EXPLICIT EVANGELIUM
SECUNDUM LUCAM.

NITIUM EUANGELII IHU XPI FILII DI · MAT I
CAN II
sicut scriptum est in isaia pphetd. MAT C III
LUC LXX
Ecce mitto angelum meum ante faciem tuã · MAT II
qui prçparabit uiam tuã · CAN I
MAT VIII
deserto · parate uiã dñi · rectas facite semitas eius. LUC VII
IOH X
Fuit iohannes in deserto bapti Zans · et prae MAT III
dicans bapti smũ pçnitentiç in remissionẽ CAN VI
peccatorũ · Et egrediebatur ad illum omnis MAT VIII
iudeç regio · et hierosolimitç uniuersi · et bap
ti Zabantur a billo in iordane flumine
confitentes peccata sua. MAT IIII
CAN I
Et erat iohannes uestitus pilis cameli · et MAT XI
Zona pellicia circa lumbos eius · et locusta. LUC X
et mel silue strae edebat · et pdicabat dicens · IOH XII
Venit fortior me post me · cuius nõ sum dignus
procumbens soluere corrigiam calciamen
torum eius · Ego bapti Zaui uos aqua · ille
uero bapti Zauit uos spũ sco ·
Et factum e in diebus illis · Venit ihc a MAT V
Zareth galileç · et bapti Zatus e in iordane CAN I
MAT XIIII
a iohanne · et statim ascendens de aqua. LUC XIII
uidit apertos cçlos · et spm tam quã colum IOH XV
bam descendentẽ · et manentem in ipso ·

Koblenz

Qui uero non crediderit· condemnabitur·
Signa aute eos qui crediderint· hec sequentur·
In nomine meo demonia eicient· linguis
loquentur nouis· serpentes tollent·
Et si mortiferum quid biberint· non eos·
nocebit· Super egros manus imponent·
et bene habebunt·
Et dns quidem ihc post quam locutus
est eis assumptus est in celum·
et sedit ad dexteris di·
Illi autem profecti praedicauerunt
ubique· dno cooperante et sermonem
confirmante sequentibus signis·

EXPLICIT EVANG SCM MARCI·

Coblenz

Respondit ihc: Ille est cui ego intinctū panē
Et cum intinxisset panē. dedit iude ℭ porrexeo. Ioh cxxiiii
simoni scariothis. Et post buccellam. tunc CAN VIIII
introiuit in illum satanas. Luc cc lxii

Dixit ei ihc. Quod facis. fac cicius. Ioh cxxv
Hoc autē nemo sciuit discūbentium ad q̄d CAN X
dixerit ei. Quidam enī putabant quia locus SOLVS
los habebat iudas. quod dixisset ei ihc. Eme
ea que opus sunt nobis ad diem festum. aut
egenis ut aliquid daret. Cū ergo accepisset ille buccellā exiuit con
Cum ergo exisset. dixit eis. Nunc clarificatus tinuo. Erat enī noc.
est filius hominis. et dēs clarificatus est in eo.
et dēs clarificabit eū in semetipso. et continuo
clarificabit eum. Filioli. adhuc modicū uo
biscum sum; Quęretis me sicut dixi iudeis.
Quo ego uado nō potestis uenire. Et uobis dico.
Mandatū nouū do uobis. ut diligatis inuicē.
sicut dilexi uos. ut et uos diligatis inuicem.
In hoc cognoscent omēs quia mei estis discipuli.
si dilectionē habueritis ad inuicem;
~~Ille buccellam. exiuit continuo. Erat autē nox;~~ Ioh cxxvi
CAN I
Mt cccl xxxviii
Mc c lxx
Dicit ei simon petrus. Dne quo uadis. Luc cc lxxv
Respondit ihc. Quo ego uado nō potes me

Koblenz